

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PŘIZNANÝ KONCERN

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PŘIZNANÝ KONCERN

Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Tomáš Ficner, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Martin KOSEC**
Osobní číslo: **R17M0059P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Přiznaný koncern**
Zadávací katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Podnikatelská seskupení
3. Přiznaný koncern
4. Práva a povinnosti dotčených osob
5. Koncernové právo
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ČECH, P., ŠUK, P. Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: Ivana Hexnerová – Bova Polygon, 2016, 373 s.
- ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodních korporací. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 656 s.
- ČERNÁ, S. Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice. Praha: C.H. Beck, 1999, 144 s.
- DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KŘÍŽ, R., ČECH, P. Akciové společnosti. 7., přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, 697 s.
- DOLEŽIL, T. Koncerny v komunitárním právu. Analýza a náměty pro rekonstrukci. Praha: Auditorium, Edice studie, 2008, 175 s.
- ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, 1316 s.
- ČERNÁ, S. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. Časopis pro právní vědu i praxi. 2015, č. 1
- ČERNÁ, S. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. Obchodněprávní revue 2/2014, s. 33
- ČERNÁ, S. K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. Právní rozhledy. 2004, roč. 12, č. 8.
- ČERNÁ, S. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. Rekonstrukce & Praxe. 2014, roč. II, č. 1, s. 14-17
- HAVEL, B. Věřitel coby vlivná osoba (aneb vliv není totéž co být pod vlivem). XXIV. Karlovarské právnické dny, Praha: Leges, 2016, s. 523
- HAVEL, B. FORUM EUROPAEUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. Obchodněprávní revue 2/2016, s. 58
- PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákonu o obchodních korporacích. 2014. Česko-Slovenské právnické dny. Obczan – komunitní portál o rekonstrukci.

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Tomáš Ficner, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce:

5. února 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2022

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Tímto prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací na téma „Přiznaný koncert“ vypracoval sám, a že tato práce splňuje rozsahové i formální náležitosti. Všechny použité prameny byly řádně uvedeny.“

V Chodově dne 29. 6. 2021

Martin Kosec

Poděkování

Rád bych poděkoval panu JUDr. Tomáši Ficnerovi za příležitost zpracovat tuto diplomovou práci na téma, které je předmětem této práce. V neposlední řadě bych chtěl také poděkovat za cenné rady a připomínky vztahující se nejen k této diplomové práci. Dále bych chtěl poděkovat celé mé rodině za trpělivost a podporu.

Úvod.....	1
1. Podnikatelská seskupení	3
1.1. Podnikatelská seskupení dle ZOK.....	3
1.2. Ovlivnění	7
1.2.1. Pojem ovlivnění	7
1.2.2. Odpovědnost	10
1.3. Ovládání.....	12
1.3.1. Pojem	12
1.3.2. Ovládající a ovládaná osoba	13
1.3.3. Domněnky ovládání	14
1.4. Koncern	16
2. Přiznaný koncern	18
2.1. Materiální prvky přiznaného koncernu.....	18
2.1.1. Jednotné řízení	18
2.1.2. Koncernový zájem	21
2.1.3. Jednotná politika	23
2.1.4. Koncepční řízení a koordinace	24
2.1.5. Prosazování vlivu v koncernu.....	25
2.1.5.1. Neformální sdělení	26
2.1.5.2. Nepřímé ovlivnění.....	26
2.1.5.3. Hrozba změnou složení orgánů	27
2.1.5.4. Vícenásobné mandáty	28
2.1.5.5. Pokyn nejvyššího orgánu (valné hromady).....	29
2.1.6. Řídící pokyny.....	31
2.1.6.1. Obecně k pokynům	31
2.1.6.2. Závaznost pokynu	35
2.1.6.3. Neprospěšný pokyn.....	38
2.2. Formální prvky přiznaného koncernu.....	39
2.2.1. Koncernová deklarace	39
2.3. Vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu	42
2.3.1. Podmínky pro vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu	43
2.3.2. Subjekt povinný k vyrovnání újmy	44
2.3.3. Způsob vyrovnání	45
2.4. Rozdíl mezi koncernem a přiznaným koncernem	46
3. Práva a povinnosti dotčených osob.....	47
3.1. Péče řádného hospodáře (modifikovaná)	47
3.2. Zpráva o vztazích	48
3.2.1. Vymezení a obsah	48
3.2.2. Přezkum zprávy o vztazích	51
3.3. Abandonní právo	55
4. Koncernové právo.....	57
4.1. Německá koncepce.....	58
4.2. Francouzská koncepce.....	61
4.3. Úprava koncernového práva na evropské úrovni	63
4.3.1. Devátá směrnice.....	64
4.3.2. Societas Europaea.....	65
4.3.3. Forum europaeum on Company Groups.....	66
Závěr	69
Cizojazyčné resumé	71
Seznam literatury	72

Úvod

Jak je známo, za určitých okolností, je týmová práce prostředkem k podání efektivnějšího výkonu a vzhledem k tomu také k pravděpodobnějšímu dosažení očekávaných výsledků. Týmová práce, je-li správně nastavena a dirigována, je v závěrečném efektu přínosem pro každého, kdo je její součástí. To samé lze říci i zde, jelikož je součástí jevu, jež je předmětem této práce. V obchodním právu je tento jev nazýván jako podnikatelská seskupení. A právě tyto seskupení využívají synergického efektu, neboť jsou si vědomy důsledků, které by nastaly, nejpravděpodobněji v negativní podobě, když by jej nevyužívaly.

Poprvé byl vztah ovládané a ovládající osoby upraven v obchodním zákoníku ve znění účinném od 1. 7. 1996, což už představuje 25 let, tehdy obsah tvořily pouhé dvě ustanovení. V této úpravě však o koncernu nebyla zmínka ani minimální náznak nějaké takové právní úpravy. Rozsáhlejší úpravy, která již upravovala podnikatelské seskupení, a to i ve formě koncernu, se dostalo až po novele obchodního zákoníku s účinností od 1. 1. 2001. To máme tedy 20 let od první zákonné úpravy nejvyšší formy podnikatelského seskupení. Pokud srovnáme stávající právní úprava s tou tehdejší, nalezneme nespočet zásadních změn, ačkoli podstata podnikatelských seskupení byla stejná i tehdy, tedy zejména ekonomický prospěch plynoucí ze spoluúčasti. Právní úprava se v této oblasti velmi rozvinula, přičemž za nejvýznamnějším milník lze považovat přijetí zákona o obchodních korporacích, který nabyl účinnosti 1. 1. 2014, ve kterém je již promítnut zcela jiný koncept oproti tomu, který sledoval obchodní zákoník. Tím jsem chtěl poukázat a nastínit stručný vývoj úpravy podnikatelských seskupení. Východiskem pro tuto práci však bude zákon o obchodních korporacích v platném znění k datu 1. 1. 2021. Mimochodem k tomuto dni nabyl účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., kterým bylo zasaženo i do oblasti, která se týká koncernového práva.

Cílem této diplomové práce bude důkladně analyzovat přiznaný koncern. Avšak bez pochopení základní úpravy institutů ovlivnění a ovládaní, a na to navazující právní úpravy, by nebylo možné náležitě pochopit podstatu koncernu, jelikož jsou z podstaty věci jeho dílčím obsahem. Z tohoto důvodu je tato práce členěna do čtyř kapitol, kdy první kapitola je věnována právě institutům –

ovlivnění a ovládání. Na konci této kapitoly je stručný přehled informací o koncernu a koncernovém právu v ČR. Obsahem druhé a třetí kapitoly je problematika týkající se priznaného koncernu. Odpovědi na to, jak priznaný koncern vzniká, jakým způsobem funguje, jsou obsahem druhé kapitoly, ovšem neopomenutelnou a velmi podstatnou část představuje vyrovnání újmy v rámci priznaného koncernu. Třetí část se dotýká spíše osob v něm figurujícím, respektive práv a povinností, které jim zákon přiznává/ukládá. Poslední kapitola je svým obsahem komparativní, avšak ne ve smyslu vyzdvihování rozdílů, nýbrž spíše působí jako informativní zdroj, jaké koncepty tvoří právní základ v této právní oblasti. Navíc je přiblížen vývoj úpravy na evropské úrovni, jelikož jsme touto entitou *sui generis* obklopeni.

Toto téma jsem si vybral z důvodu, že i v České republice nalezneme několik takových seskupení, které fungují na této bázi. Mezi nejvýznamnější patří například skupina ČEZ, kdy na vrcholu stojí obchodní společnost ČEZ, a.s., jejíž většinový podíl vlastní Česká Republika. Dále bych zmínil například zde působící koncerny - AGROFERT, jehož společnosti podnikají v oborech jako je chemie, zemědělství, potravinářství atp., dále PPF Group N.V., pod níž spadá třeba nejznámější poskytovatel telekomunikačních služeb O2 Czech Republic. Vzhledem k tomu lze poukázat na rozmanitost podnikání, které poskytují různé koncerny. V mnohých případech mají tyto seskupení nadnárodní formu a mnoho osob je účastníkem právních vztahů se subjekty začleněných do takových podnikatelských seskupení. To nám mimo jiné naznačuje nevyhnutelnost existence koncernů. Z těchto důvodů mám za to, že mít právní povědomí i v této oblasti je důležité a také navíc cenným přínosem.

1. Podnikatelská seskupení

1.1. Podnikatelská seskupení dle ZOK

Úprava podnikatelských seskupení byla vložena již do obchodního zákoníku¹, přesto aniž by byl tento pojem jakkoliv definován. Úprava podnikatelských seskupení v obchodním zákoníku vycházela z pojetí, které bylo ovlivněné německou úpravou, přičemž v zákoně o obchodních korporacích² (dále jen “ZOK”) se od tohoto konceptu upouští a následuje se zcela jiný, a sice tzv. Rosenblumův koncept, jenž je základem francouzského pojetí. Tento koncept je doplněný pravidlem o wrongful trading představující základ pro ochranu věřitelů, jestliže je společnost přivedena do úpadku, a dále je také doplněn novou právní úpravou insolvenčního práva.³ Nutno v tomto ohledu zmínit, že se regulace vycházející z tohoto konceptu nesleduje zcela, a proto je možné říci, že nová úprava je v určité míře originální tvorbou.

Úpravu podnikatelských seskupení v ZOK nalezneme v obecné části, resp. § 71 až § 91 ZOK, která platí pro všechny obchodní korporace, tedy ještě před regulací jednotlivých korporací. Důvodem je nejen obecnost úpravy podnikatelských seskupení, která dopadá na všechny obchodní korporace, ale zejména to, že ovlivnění i koncern mají přímý vliv na pravidla vnitřní správy a odpovědností a nikoliv na strukturu korporace.⁴ Mezi další ustanovení regulující či reagující na podnikatelská seskupení patří zejména ustanovení občanského zákoníku (dále jen “OZ”), daňového práva, insolvenčního práva nebo práva na ochranu hospodářské soutěže.

Je-li v seskupení osoba, jež má takové postavení, které ji umožňuje ovládat či dokonce jednotně řídit ostatní členy v seskupení, jedná se o tzv. podřízené či vertikální podnikatelské seskupení. Naopak, není-li v seskupení osoba, která má takové postavení, které ji umožňuje ovládat ostatní členy v seskupení, avšak vyznačuje-li se takové seskupení jednotným řízením, jinak řečeno jedná-li se o skupinu jednotně řízenou bez ovládajících vlivů, je taková forma nazývána jako nepodřízené či horizontální podnikatelské seskupení. Rozdělení na vertikální a

---

¹ Zákonem č. 370/2000 Sb., s účinností od 1. 1. 2001

² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

³ Důvodová zpráva k ZOK, komentář k ustanovení § 76 až § 97 ZOK

⁴ Ibid.

horizontální seskupení se tudíž váže na přítomnost prvku ovládnutí ve skupině koherentně s postavením osoby disponující s takovou "mocí". Právní úprava vyplývající ze ZOK reaguje právě na vertikální podnikatelské seskupení, kde je přítomen prvek ovládnutí, a právě pro takové seskupení je příslušná úprava pro náhradu újmy v rámci koncernového práva. Na horizontální podnikatelské seskupení se tato ustanovení nevztahují, jelikož ochrana se zde váže na smluvní nástroje s hrozbou uplatněných sankcí, navíc se uplatní povinnost péče řádného hospodáře, která zavazuje členy orgánů při sjednávání takových dohod. V českém právním prostředí se jedná zejména o společenskou smlouvu upravenou v občanském zákoníku či inominátní smlouvu.⁵ Nicméně nelze odporovat skutečnosti, že i v horizontálním seskupení je možné, aby na některou ze zúčastněných obchodních korporací působilo nějaké vnější ovlivnění, což je důvodem pro následnou aplikaci pravidel o ovlivnění dle § 71 ZOK mezi ovlivňující osobou a obchodní korporací, jež byla cílem ovlivnění. Pro následující text, jakož i pro celou práci, je stěžejní vertikální podnikatelské seskupení, s nímž text implicitně souvisí.

Aktuální právní úprava popisuje tři stupně (či úrovně) vztahů, se kterými se lze setkat v oblasti podnikatelských seskupení, a to ovlivnění, ovládnutí a koncern, přičemž mezi sebou se odlišují v intenzitě uplatnění vlivu jednoho subjektu na druhý v rámci konkrétního vztahu. Přesto je ve skutečnosti koncepce u podnikatelských vertikálních seskupení vztahující se k účelu dvoustupňová. Nicméně platí zde pravidlo spočívající ve skutečnosti, že každé ovládnutí může být současně ovlivněním a každý aktivní koncern je současně ovlivněním, nikoliv však *vice versa*.⁶ Lze jen doplnit, že koncern představuje vrcholnou formu podnikatelského seskupení.

Podnikatelská seskupení nejsou v zákoně definována, proto je příhodné užít definic vyplývajících z právní teorie. Například prof. Černá podnikatelská seskupení chápe jako „seskupení právně samostatných obchodních korporací spojených vztahy ovládnutí či jednotného řízení. Jde tudíž o hierarchicky

---

⁵ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. [cit. 29. 6. 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpv/article/view/5351>.

⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247.

uspořádanou skupinu, na jejímž vrcholu stojí osoba (případně osoby jednající ve shodě), která ostatní členy ovládá či – navíc – i jednotně řídí.”⁷ nebo jako „*projev ekonomické integrace v oblasti práva, pro nějž je charakteristické propojování jednotlivých právně samostatných subjektů do větších celků.*”⁸ Z hlediska práva podnikatelských seskupení je považována za nezávislou taková obchodní korporace, ve které žádný člen obchodní korporace (ani žádná jiná osoba) nemá dostačující postavení, které by mu umožňovalo uplatňovat rozhodující vliv při přijímání rozhodnutí nejvyššího orgánu či jinak rozhodujícím způsobem profilovat chování obchodní korporace.⁹ Z toho je zřejmé, že část obchodních korporací začleněných do větších či menších podnikatelských seskupení nemá nezávislé postavení.

Důvody, pro které se obchodní korporace sdružují do takových seskupení mohou být a jsou různé. Především na omezení podnikatelského rizika z důvodů majetkoprávní samostatnosti, jako základní vlastnosti obchodních korporací ve skupině, lze nahlížet jako na nejpodstatnější důvod. V důsledku toho je riziko podnikání ponecháno na jednotlivých entitách příslušných ke skupině, neboť obchodní korporace neodpovídá za závazky ostatních obchodních korporací, které jsou součástí seskupení, nýbrž pouze za své závazky. Dalším důvodem může být expanze na nové trhy, kdy je možné založit dceřinou společnost v zahraničí, což může být efektivnější než podnikání skrze organizační složku se sídlem v zahraničí. Neopomenutelným důvodem je také využívání daňových výhod, kdy jednotlivé obchodní korporace vyvíjí svou činnost například v tzv. daňových rájích či v jiných zemích s výhodnějším zdaněním. Tyto důvody lze pokládat za pozitiva, která umožňuje právní úprava podnikatelských seskupení, avšak nadto mezi další funkce, které plní právo podnikatelských seskupení, patří funkce ochranná a funkce podpurná. Tyto funkce naopak reagují na možné negativní skutečnosti spojené se začleněním obchodní korporace do skupiny a jsou představovány speciálními právními pravidly.

---

⁷ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. [cit. 29. 6. 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cyp/article/view/5351>.

⁸ ČERNÁ, Stanislava. *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2004., s. 15. ISBN 80-7201-416-1.

⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 232

Ochranná funkce je úzce spojená s tezí obsaženou v občanském zákoníku, která spočívá v povinnosti reparační povahy v případě, je-li někomu způsobena škoda či újma. Cílem je povinnost náhrady újmy v případě kvalifikovaných zásahů ve smyslu § 71 ZOK. I v tomto případě platí pravidlo vyplývající z § 2951 OZ. Primárně se tedy škoda nahrazuje uvedením do předešlého vztahu, přičemž v penězích se škoda hradí až v případě, pokud o to požádá poškozený či není-li dobře možné uvést škodu do předešlého stavu. Pravidlo o korporální loajalitě podle § 212 odst. 2 OZ, institut reflexní škody dle § 213 OZ anebo i povinnost péče řádného hospodáře obsažená v § 51 ZOK představují další aplikovatelná ochranná ustanovení v rámci úpravy podnikatelských seskupení.¹⁰ Z důvodu jejich povahy a použití pak mám za to, že některá tato zmiňovaná ochranná ustanovení jsou podpůrná či dokonce neslučitelná ve vztahu s úpravou pro náhradu újmy v rámci koncernového práva, příkladem je § 71 odst. 5 ZOK. Na základě toho se ustanovení § 71 odst. 1 ZOK nepoužije na jednání členů volených orgánů ovlivněné osoby, jelikož se aplikují specifická pravidla z titulu porušení fiduciárních povinností, resp. péče řádného hospodáře. Postup podle § 89 ZOK a současné domáhání se náhrady újmy na svém podílu prostřednictvím institutu reflexní škody jsou z jejich povahy navzájem odporovatelné instituty.

Podpůrná funkce je představována poskytováním zvláštní podpory, avšak ta není poskytována všem formám seskupení, nýbrž pouze nejkvalifikovanější formě seskupení, a sice koncernu. Tato podpora spočívá v tom, že za splnění zákonných podmínek může řídicí osoba v koncernu prosazovat za účelem vytvoření fungujícího celku svůj rozhodující vliv na řízené obchodní korporace, a kdy tyto obchodní korporace, v případě splnění podmínek, mohou akceptovat takový koncernový vliv bez sankčních důsledků.¹¹

---

¹⁰ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247.

¹¹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 240.

1.2. Ovlivnění

1.2.1. Pojem ovlivnění

Pramen úpravy ovlivnění představuje § 71 ZOK, který vymezuje, v důsledku jakého jednání které osoby vzniká povinnost k náhradě újmy způsobené ovlivněním a současně za jakých podmínek se může vlivná osoba exkulpat z této povinnosti, dále pak stanovuje časový horizont, do kdy má být případná újma uhrazena, důsledky nesplnění povinnosti náhrady újmy v tomto časovém horizontu a v neposlední řadě stanovuje také ručení vlivné osoby věřitelům.

Právní úpravu o ovlivnění je nutno brát jako základní kámen celé úpravy podnikatelských seskupení, která plní především funkci reparační, když je její podstatou především funkční pravidlo k náhradě újmy a jejím odvozeným újmám. Subjekty, kterým toto ochranné pravidlo slouží, jsou ovlivněná obchodní korporace, její společníci a věřitelé. Za základní kámen neboli nástroj lze ovlivnění považovat z důvodu již výše zmíněného, a sice, že za ovlivnění je považováno každé jednání vedoucí k újmě obchodní korporace jak v rámci ovládnutí, tak i koncernu. Ve vztahu ovládnutí je ovlivnění nástrojem skrze něj se realizuje rozhodující vliv zasahující do chování obchodní korporace.¹² To znamená aplikovatelnost pravidel ovlivnění i pro tyto případy, avšak odklon od tohoto postupu, jsou-li splněny zákonné podmínky, představuje speciální úprava pro koncernové vyrovnání újmy, to jest odrazem zmiňované podpůrné funkce podnikatelských seskupení.

Jelikož zákon v tomto ustanovení pracuje s pojmy “vlivná osoba” a “ovlivněná osoba”, bylo by vhodné osvětlit, kdo těmi osobami může být. Z doslovné dikce zákona “*Každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci...*” lze dovodit, že vlivnou osobou může být každý, kdo má v obchodní korporaci vliv, přičemž ovlivněnou osobou pouze obchodní korporace, taktéž dovozeno ze znění zákona. Vlivnou osobou tedy může být fyzická osoba i osoba právnická, a to nejen obchodní korporace, ale i například stát, veřejnoprávní korporace ba dokonce i svěřenský fond.¹³ Výjimku představující vynětí určitého okruhu osob

¹² ČERNÁ, S. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace & Praxe*. [Online]. 2014, roč. II, č. 1. [cit. 30. 6. 2021].

¹³ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247.

aneb osob, které nemohou být vlivnou osobou ve smyslu § 71 odst. 1 ZOK, představuje poslední odstavec téhož ustanovení, kterým se vyjímají z aplikace pravidla o ovlivnění členové volených orgánů ovlivněné osoby. Novelou¹⁴ (ZOK) došlo ke zpřesnění, a tím i k odstranění nesrovnalostí, když bylo ustanovení doplněno slovem “volených” a odstraněn prokurista. Jak vyplývá z důvodové zprávy, pravidlo o ovlivnění má dopadat zejména na společníky (a nejen na ně), což ve znění před novelou (ZOK) nebylo možné takový závěr jednoznačně interpretovat a prokurista, jako pouhý zástupce byl oproti ostatním zástupcům bezdůvodně zvýhodňován.¹⁵ Výjimka z vynětí členů volených orgánů ovlivněné osoby má své opodstatnění v tom, že na tyto osoby se vztahují pravidla o fiduciárních povinnostech. Pokud tedy některá z osob, jež je volená či jmenovaná do orgánu obchodní korporace, způsobí újmu obchodní korporaci ovlivněním, užijí se pravidla pro náhradu újmy pro porušení fiduciární povinnosti.¹⁶ Pro úplnost, jestliže ovlivněnou osobou může být pouze obchodní korporace je logický závěr, že je-li vliv vykonáván na jiný subjekt než na obchodní korporaci, kterému je v důsledku toho vlivu způsobena újma, pravidla o ovlivnění se nepoužijí.

Jaké jednání, respektive jaký vliv je žádoucí, aby se jednalo o ovlivnění dle ZOK? V této stati se zaměřím, jaké rysy musí vykazovat vliv, jemuž jsou určena ustanovení o ovlivnění. Nutno ihned na začátku konstatovat, že vliv *per se* zakázaný není, často se jedná o výkon vlastnického či obdobného práva a tudíž je vliv součástí korporace jako takové.¹⁷ Vliv musí mít určité charakteristické vlastnosti, které by jej subsumovali pod pravidla o ovlivnění, jinak řečeno k aplikaci pravidel o ovlivnění lze přistoupit tehdy, jsou-li splněny kumulativně podmínky vyplývající z ustanovení § 71 ZOK.

Podstatnou vlastností vlivu je jeho škodlivost. Úprava reaguje pouze na škodlivý vliv, nikoli tedy na vliv bez žádných následků či na prospěšný vliv. Jelikož se úprava pojí s materiálním pojetím, je zapotřebí, aby byl vliv reálně

---

¹⁴ Zákonem č. 33/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

¹⁵ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.

¹⁶ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247

¹⁷ Ibid.

uskutečněn na obchodní korporaci, a ta na základě jej profilovala její chování, které povede k újmě. To především neznamená nemožnost výkonu vlivu v podobě omisivního jednání, takovou možnost zákon nevylučuje, tudíž i tato forma jednání je možná, mimo aktivní (komisivní) formu jednání. V tomto ohledu lze vliv dělit na přímý a nepřímý, kdy podstatou tohoto dělení je, zda-li je vliv vykonáván prostřednictvím jiné další osoby či jiných dalších osob nebo nikoli. Logicky přímý vliv představuje tedy situaci, kdy osoba sama přímo ovlivňuje (bez “pomoci” další osoby) chování obchodní korporace, k čemuž může docházet například přímou účastí na rozhodovacích procesech. Naopak například vliv přes dceřinou společnost nebo dohoda o hlasovacích právech představují možnosti, jakým způsobem lze realizovat vliv nepřímý.

Zákon předpokládá v ustanovení § 71 odst. 1 souslovím “rozhodujícím významným způsobem”, že vliv musí být svým způsobem kvalifikovaný.¹⁸ Zákon bere na zřetel existenci různých druhů vlivu dle intenzity. Pokud se bude jednat o nevýznamný vliv, ačkoli v jeho důsledku dojde k újmě, pravidla o ovlivnění se nepoužijí a újma bude sanována dle ustanovení OZ o náhradě škody.¹⁹ Přikláním se k názoru B. Havla, že „*vlivné jednání může být sice významné, ale nikoliv rozhodující, případně může být rozhodující pro konkrétní tvorbu vůle, ale nikoliv významné pro důsledek, resp. celek*”²⁰ a z toho důvodu nesouhlasím s názorem R. Pelikánem, že dosahuje-li vliv „rozhodující” intenzity, těžko se nebude jednat zároveň o vliv „významný”.²¹ Zda-li se jedná o takto kvalifikovaný vliv bude vždy nejspíše posouzením *ad hoc*, neboť podle mého nelze determinovat všechny možné vlivy pod toto sousloví spadající.

---

¹⁸ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247.

¹⁹ ARCHOUR, Gabriel. Nová úprava koncernového práva podle zákona o obchodních korporacích. *Insight* [online]. 1/2014. č. 09. s. 4. Dostupné z: <https://adoc.tips/download/insight-insight-no-09-leden-january-rekodifikace-nova-uprava.html>

²⁰ HAVEL, B.: Věřitel coby vlivná osoba (aneb vliv není totéž co být pod vlivem). *XXIV. Karlovarské právnícké dny*, Praha: Leges, 2016, s. 527.

²¹ PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *Obczan.cz*. [Online]. 4. 9. 2013. [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné také z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.

1.2.2. Odpovědnost

Hned na začátku této podkapitoly bych chtěl upozornit na důležitost této úpravy. Dosah této konstrukce aktivující náhradu škody (dále podrobněji popsané) je dalekosáhlejší, než jen na vztah vlivné a ovlivněné osoby. Pokud ovládající osoba uplatní rozhodující vliv na ovládanou osobu a způsobí jí tím újmu, vzniká situace, na kterou se taktéž vztahuje soubor pravidel o náhradě škody podle § 71 ZOK. Totéž platí i pro nejvyšší formu podnikatelských seskupení, a to koncern, ledaže splňuje podmínky pro koncernové vyrovnání újmy dle § 72 ZOK.

Pokud tedy výše uvedený a popsany vliv způsobí ovlivněné osobě (resp. obchodní korporaci) újmu, aktivuje se deliktní odpovědnost vlivné osoby. Ta má však možnost se z této odpovědnosti exkulpat, jestliže prokáže, že její jednání spočívající v ovlivnění je informované a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby, k čemuž postačí alespoň rozumný předpoklad uskutečněný v dobré víře.²² Obdobné pravidlo vyplývá z § 51 odst. 1, které se nazývá jako pravidlo podnikatelského úsudku. Vlivná osoba tedy nemusí způsobenou újmu hradit, pokud prokáže dobrou víru, rozumný předpoklad o informovanosti a obhajitelném zájmu, přitom zájem korporace není pro všechny obchodní korporace identický, proto je nutné objektivní zájem korporace zkoumat *ad hoc*.

K tomu, aby vlivná osoba byla povinna nahradit vzniklou újmu, je zapotřebí příčinná souvislost mezi ovlivněním a vzniklou újmu. Ta je postavena na konstrukci, že ovlivněná osoba se bude sama chovat způsobem, jenž ji způsobí újmu, avšak na základě kvalifikovaného vlivu vlivné osoby, proto souhlasím s názorem autorů komentáře k ZOK, že lze hovořit o tzv. složené příčinné souvislosti.²³ A co když je ovlivnění výsledkem chování více osob? Odpověď se nachází v § 78 odst. 1 ZOK, podle nějž budou společně a nerozdílně zavázány k náhradě škody osoby, jejichž jednáním ve shodě bude způsobena újma.

Je-li způsobena újma a zároveň nejsou splněny podmínky pro exkulpacii, je zákonem stanoven časový horizont, ve kterém je vlivná osoba povinna uhradit způsobenou újmu, jakož i další následky, jestliže v zákonem stanoveném období tak nebude učiněno. Lhůta k náhradě škody je určena alternativním způsobem,

---

²² § 71 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

²³ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247

první způsob představuje uhrazení újmy vlivnou osobou do konce účetního období, ve kterém újma vznikla. Druhou variantou je dohoda mezi vlivnou a ovlivněnou osobou, ve které si ujednají jinou přiměřenou lhůtu ke kompenzaci škody. Ačkoli tato smlouva nemusí být písemná, při jejím uzavírání musí jednat členové orgánu obchodní korporace s péčí řádného hospodáře.²⁴ Nicméně se písemná forma doporučuje v zájmu těchto členů orgánu korporace, neboť na jejich bedrech leží důkazní břemeno, zda-li s takovou péčí postupovali při určování lhůty v rámci dohody.²⁵ Dle mého názoru musí být případně taková dohoda uzavřena do konce účetního období a přiměřená lhůta z ní vyplývající se bude posuzovat v souvislosti se způsobenou újmou.

Není-li újma řádně a včas nahrazena, ať již v zákonné lhůtě nebo ve lhůtě sjednané dohodou, nastupuje povinnost náhrady sekundární újmy, tzv. odvozené újmy. Dle autorů ZOK se hradí újma, která společníkům vznikla v souvislosti s ovlivněním, nikoli v souvislosti s prodlením, proto újma společníka bude odvozována od primární (hlavní) újmy obchodní korporace.²⁶ Podobné pravidlo obsahuje § 213 OZ, který představuje případ reflexní škody, to se ale v tomto případě nepoužije z důvodu dvojí kompenzace téže újmy.

ZOK dále poskytuje ochranu věřitelům, když zavádí zákonné ručení vlivné osoby za splnění těch dluhů, které ovlivněná osoba nemůže v důsledku ovlivnění dle § 71 odst. 1 ZOK zcela nebo zčásti splnit.²⁷ Tato situace je upravena tzv. doktrínou *piercing of corporate veil*, jinak řečeno dochází k prolomení „korporátního hávu“, což vyznačuje stav, kdy za splnění zákonných podmínek mohou věřitelé požadovat splnění dluhu od jiné osoby než od dlužníka. Z dikce zákona vyplývá absolutní neplnění, což znamená, že na případ zhoršení dobytosti pohledávky, kdy plnění bude možné, avšak obtížné, se zákonné ručení nepoužije. Jak již bylo řečeno, vzniká ručení věřitelům ze zákona, pro což je příslušná úprava v § 2018 a násl. OZ. Podle tohoto ustanovení má věřitel právo požadovat splnění na ručiteli až po uplynutí přiměřené lhůty obsažené v písemné

---

²⁴ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247

²⁵ ARCHOUR, Gabriel. Nová úprava koncernového práva podle zákona o obchodních korporacích. *Insight* [online]. 1/2014. č. 09. s. 5. Dostupné z: <https://adoc.tips/download/insight-insight-no-09-leden-january-rekodifikace-nova-uprava.html>

²⁶ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 237 - 247

²⁷ § 71 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

výzvě dlužníkovi, ledaže je-li nepochybné neplnění dluhu ze strany dlužníka. Lze shrnout, že ke vzniku ručení je tedy zapotřebí existence ovlivnění ve smyslu § 71 odst. 1 ZOK včetně vzniku újmy a kauzální nexus mezi konkrétním ovlivněním a nemožností zcela nebo zčásti splnit dluh ovlivněnou osobou.²⁸ Jestliže ovlivněná osoba dluhy uhradí, ačkoli v prodlení, ručení zanikne.

1.3. Ovládání

1.3.1. Pojem

Základní konstrukce ovládání se od úpravy, která byla obsažena v obchodním zákoníku, nediferencuje, lze konstatovat, že se jedná spíše o překlenutí základní úpravy z obchodního zákoníku do zákona o obchodních korporacích. Podstatné změny zasáhly až pravidla navazujících na koncept ovládání, a sice domněnky ovládání. Definice ovládání nevyplývá z žádného ustanovení ZOK, pouze je formulováno v § 74 ZOK, kdo je ovládanou a ovládající osobou, z čehož lze usoudit, že ustanovení tak nepřímou definuje ovládání.²⁹

Podnikatelské seskupení v této formě se vyznačuje možností uplatňování opakovaného rozhodujícího vlivu, ať přímo či zprostředkovaně, aniž by byla naplněna skutečnost jednotného řízení neboli koordinace alespoň jedné z významných složek nebo podnikatelské činnosti.³⁰ Podle mého názoru je pro ovládání důležité postavení ovládající osoby, nikoliv iterace vlivu. Buďto osoba má takové postavení, jež jí umožňuje uplatňovat rozhodující vliv, anebo nemá. Má-li tedy osoba takové postavení, je z mého pohledu bezvýznamné, zda-li vliv uplatní jednou čili nahodile nebo opakovaně. V obou případech se bude jednat o vztah ovládání právě z důvodu postavení ovládající osoby. V tomto se rozcháším s názorem Doc. Havla, podle něj zákon předpokládá vliv opakovaný.³¹ Naopak jako oporu pro mé tvrzení shledávám v názoru Z. Houdka, dle něj spočívá základní

²⁸ DOLEŽIL, Tomáš. Zok v praxi: ovlivnění. *Bulletin-advokacie* [online]. 26.01.2015 [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zok-v-praxi-ovlivneni>.

²⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 241

³⁰ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 240

³¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 252 - 253 s.

posun od formulace v obchodním zákoníku “v rozšíření pojmu ovládající osoby i na takové osoby, které svůj vliv fakticky nerealizují, ale jsou v pozici, která by jim to - byť potencionálně - dovolovala”.³² Vymezení vztahu ovládání je důležité pro plnění následných povinností pojících se ke vztahu ovládání, takovou povinnost představuje například § 82 a násl. ZOK.³³

1.3.2. Ovládající a ovládaná osoba

Zákonná úprava ovládání neupravuje, jaké konkrétní subjekty lze považovat za ovládající osobu, pouze předurčuje ovládající osobu jako osobu s možností uplatňovat rozhodující vliv, a jestliže je-li takovou ovládající osobou obchodní korporace, je taková obchodní korporace označována jako mateřská.^{34,35} Je tedy zřejmá vágnost a je tudíž potřeba zkoumat, kdo má takové postavení umožňující mu skutečně ovládat. Ovládající osobou, za výše uvedených okolností, může být opět jak fyzická, tak i právnická osoba, nicméně jí může být i jiná právnická osoba než obchodní korporace (např. stát). Ustanovení § 74 odst. 3 ZOK predikuje, že řídicí osoba³⁶ a většinový společník³⁷ jsou vždy ovládajícími osobami, avšak vyvratitelné domněnky podle § 75 ZOK mohou ve vztahu k většinovému společníkovi stanovit jinak. Z toho vyplývá zásada spočívající v tom, že řídicí osoba je ovládající osobou bez dalšího, přičemž u většinového společníka tomu tak není, a je potřeba vyhodnotit, zda-li vyvratitelné domněnky, ve vztahu k jeho postavení jako ovládající osoby, nestanoví jinak.

Naproti tomu je zcela jasně vymezeno, kdo je ovládanou osobou, tou může být pouze obchodní korporace. Vždy jí bude obchodní korporace ovládaná ovládající osobou, která je označována jako dceřiná obchodní korporace.³⁸ Jestliže tedy nemůže být ovládanou osobou nikdo jiný než-li obchodní korporace,

---

³² HOUDEK, Z. Změny v právu podnikatelských seskupení po rekodifikaci. In: FIALA, Josef, et al. *Dny práva 2013 – Days of Law 2013: Část VI. Reforma soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 72. Spisy Právnické fakulty MU, č. 474 (řada teoretická). ISBN 978-80-210-6813-1.

³³ Dle tohoto ustanovení je povinností statutárního orgánu ovládané osoby vypracovat písemnou zprávu o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou.

³⁴ § 74 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

³⁵ § 74 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

³⁶ Tou se rozumí osoba, která jednotně řídí podrobené osoby v rámci koncernu

³⁷ Dle § 73 odst. 1 ZOK je jím společník, který má většinou hlasů plynoucích z účasti v obchodní korporaci

³⁸ § 74 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

znamená to, že se pokaždé bude jednat o dceřinou obchodní korporaci, a proto výraz “je-li” (ve vztahu k ovládané osobě) užitý v § 74 odst. 2 ZOK je klamný. Normativním příkazem je pak řízená osoba³⁹ ustanovena do pozice ovládané osoby bez dalšího.

1.3.3. Domněnky ovládání

Účelem domněnek obsažených v § 75 ZOK je ulehčit ovládané osobě dokazování, pokud se domáhá svého nároku vůči ovládající osobě, která na ní uplatnila rozhodující vliv. Všechny uvedené domněnky v daném ustanovení jsou domněnkami vyvratitelnými, poněvadž začínají slovy „má se za to, že”. U vyvratitelných domněnek lze jimi presumovanou skutečnost vyvrátit důkazem opaku, čímž se prokáže, zda-li jimi předvídaná skutečnost nastala či nenastala. Prokázaná skutečnost má pak přednost před právní domněnkou. Důkazní břemeno nese ten, komu postavení ovládající osoby zakládá některá z vyvratitelných domněnek.

První vyvratitelná domněnka staví do pozice ovládající osoby společníka, jemuž svědčí možnost učinit rozhodnutí o většinovém obsazení v orgánech obchodní korporace, ve kterých vzniká funkce jmenováním. Takový společník v takovém postavení má možnost jmenovat či odvolat členy statutárního orgánu nebo osoby v obdobném postavení a členy kontrolního orgánu.⁴⁰ Za osoby „v obdobném postavení” lze považovat členy autonomně zřízených orgánů na základě společenské smlouvy, avšak zřejmě bude možné pod tento pojem podřadit také prokuristu či likvidátora.⁴¹ Podmínkou, kterou musí daná osoba splňovat, aby byla podle této domněnky považována za ovládající, je post společníka v ovládané obchodní korporaci. Jelikož je daná domněnka založena na formálním pojetí, není nutné, aby takový společník jmenování či odvolání realizoval, nýbrž mu pouze postačí taková možnost prosazení.

Další domněnka má spojitost s ustanovením § 77 ZOK, to jest ustanovením definičním. Toto ustanovení stanovuje, co se rozumí pod

---

³⁹ Podle § 79 odst. 1 ZOK se jedná o osobu podrobenou jednotnému řízení v rámci koncernu

⁴⁰ § 75 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

⁴¹ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 253 - 255 s.

pojmem „nakládání s hlasovacími právy“. Nakládání s hlasovacími právy představuje situaci, kdy osoba, jedno zda-li je vlastníkem podílu či nikoliv, je schopna účinně ovlivňovat výkon hlasovacích práv, ať už z důvodu vlastnictví podílů či např. na základě dohody o výkonu hlasovacího práva.⁴² Tato domněnka je konstruována tak, že pokud někdo nakládá s podílem na hlasovacích právech, kdy tento podíl představuje minimálně 40 % všech hlasů v obchodní korporaci, a není-li tu jiná osoba nebo jiné osoby jednající ve shodě se stejným nebo vyšším podílem, je ten, kdo nakládá s podílem v této minimální výši považován za ovládající osobu.⁴³

Pro třetí domněnku platí *de facto* stejná pravidla jako je tomu u předchozí domněnky, s tím rozdílem, že za ovládající osoby jsou zde určeny osoby jednající ve shodě. Zatímco tedy u předchozí domněnky mluvíme o jedinci, u této domněnky je základem mnohost osob, které společně nakládají s podílem na hlasovacích právech. V ostatních podmínkách se od předchozí domněnky neodchyluje.

Poslední domněnka je reakcí na skutečnost vyvstávající zejména v kapitálové společnosti či družstvu, pokud jsou podíly velmi rozptýleny. Je zřejmé, že mnohdy se jednání nejvyššího orgánu neúčastní všichni členové obchodní korporace, a i přesto jsou tyto orgány usnášeníschopné.⁴⁴ Tato domněnka tedy dostává do pozice ovládající osoby i toho, „*kdo sám nebo společně s osobami jednajícími s ním ve shodě nakládá s podílem na hlasovacích právech představujícím alespoň 30 % všech hlasů v obchodní korporaci a tento podíl představoval na posledních 3 po sobě jdoucích jednáních nejvyššího orgánu této osoby více než polovinu hlasovacích práv přítomných osob.*“⁴⁵

---

⁴² HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 256 s.

⁴³ § 75 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

⁴⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 242

⁴⁵ § 75 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

1.4. Koncern

Cílem této kapitoly je poskytnout pouze základní informace o koncernu a koncernovém právu, detailněji však bude o přiznaném koncernu pojednáno až v následující části této práce.

Koncernové právo se během působení na české půdě dočkalo významných změn, milníkem těchto změn bylo přijetí zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, který nabyl účinnosti v roce 2014. Do té doby, tedy ještě za účinnosti obchodního zákoníku, vycházelo české koncernové právo především z německého koncernového práva. Koncern za této právní úpravy byl dvojího typu, smluvní a faktický, kdy toto dělení bylo vázáno na okolnosti vzniku koncernu. Vznikl-li koncern uzavřením ovládací smlouvy či smlouvy o převodu zisku a splňoval-li současně materiální předpoklady, hovořilo se o smluvním koncernu. Naopak faktický koncern byl charakteristický tím, že nebyla uzavřena ovládací nebo jiná smlouva a seskupení pouze fakticky naplňovalo zákonné podmínky.

Od účinnosti ZOK se však stala vzorem, jak již bylo řečeno, úprava francouzská, čímž se upustilo od rozlišování koncernů na smluvní a faktické. Jakými prvky se vyznačuje a na jakém konceptu francouzská úprava spočívá bude pojednáno v kapitole 5.2. této práce.

O koncernu lze říci, že je kvalifikovanějším ovládnutím, neboť i v rámci koncernu se jedná o vztah ovládnutí, nadto je tento vztah doplněn jednotným řízením ovládané nebo ovládaných osob. Výsledným spojením subjektů vzniká ekonomická jednotka bez právní subjektivity, ta se ponechává jeho členům, i když v tomto případě lze hovořit o „omezené“ subjektivitě některých členů koncernu.⁴⁶ Cílem koncernové úpravy je stanovit soubor pravidel, které budou vstřícné jak pro existenci a fungování koncernu (tj. jeho řádnou správu), tak i pro slabší strany (podřízené osoby či věřitele). Z toho důvodu jsou zákonem vytvořeny pravidla, které se modifikují takovým způsobem, aby bylo možné možné legálně udílet pokyny týkajících se obchodního vedení a také pravidla pro řádnou sanaci újmy.⁴⁷

---

⁴⁶ DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. s. 191 - 193

⁴⁷ HAVEL, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 – 262 s.

Pro zúčastněné osoby na koncernu se používá jiné názvosloví než-li pro vztah ovládání, a sice „řídící osoba” a „řízené osoby”. Z ustanovení zákona, vztahujících se přímo na koncern, nelze jednoznačně učinit závěr o tom, kdo může být v pozici řídící a řízené osoby, narozdíl od ovlivnění nebo ovládání. Patrně to lze vyvodit ze skutečnosti, že i koncern je jedna z forem ovlivnění, takže se analogicky užije výklad ve vztahu k ovlivnění. Závěr bude tedy takový, že pozici řízené osoby bude zase moct zastávat pouze obchodní korporace, přičemž do postavení řídící osoby se může dostat více subjektů, jako například fyzická osoba, soukromá právnická osoba, stát anebo veřejnoprávní korporace.⁴⁸

Koncern, jako druhá forma podnikatelského seskupení, je považován za vrcholnou formu podnikatelského seskupení vertikálního typu.⁴⁹ Jednotné řízení je soubor několika prvků, jež musí být naplněny, má-li se jednat o koncern. Těmito prvky dle § 79 odst. 2 ZOK jsou koncernový zájem, jednotná politika a na ni navazující koordinace a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu.

---

⁴⁸ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 – 262 s.

⁴⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 243

2. Přiznaný koncern

Tato kapitola bude zaměřena na materiální a formální předpoklady koncernu, které jednak z podnikatelského seskupení činí přiznaný koncern a jednak tvoří podmínky pro vyrovnání újmy v přiznaném koncernu, což je postup výhodnější oproti klasické sanaci újmy v podnikatelských seskupeních. Tyto předpoklady jsou představovány jednotným řízením, koncernovým zájmem, jednotnou politikou a důležitou koncernovou deklarácí. Na závěr této kapitoly budou vyzdvihnuty rozdíly mezi „nepřiznaným“ koncernem a koncernem „přiznaným“. Pro tyto účely bude následující text příslušný pro přiznaný koncern, i když budu pracovat pouze s pojmem koncern.

2.1. Materiální prvky přiznaného koncernu

2.1.1. Jednotné řízení

Bez přítomnosti jednotného řízení ve skupině lze jednoznačně učinit závěr, v souvislosti s § 79 odst. 1 ZOK, že takové podnikatelské seskupení nebude možné považovat za koncern, jelikož jednotné řízení je *sine qua non* podmínkou existence koncernu. V tomto případě, byl-li uplatňován nějaký vliv v seskupení, lze uvažovat jen o vztahu ovládnání či pouze o prostém ovlivnění.

Jednotné řízení je dle T. Doležila prostředek „za jehož pomoci se uskutečňuje v různé intenzitě chod celého seskupení, přičemž právě intenzita a použité prostředky tohoto řízení určují povahu a funkčnost koncernu“.⁵⁰ Jednotné řízení je pak definováno v ZOK jako „vliv řídicí osoby na činnost řízené osoby sledující za účelem dlouhodobého prosazování koncernových zájmů v rámci jednotné politiky koncernu koordinaci a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu“⁵¹. Na definici tohoto pojmu lze nahlížet jako na pozitivní posun od předchozí úpravy, kde tento pojem nebyl definován, nýbrž jen stanoven způsob podrobení se jednotnému řízení. Dalším pozitivem je liberálnější pojetí jednotného řízení, kdy ze zákona vyplývá požadavek, aby se koordinace a koncepční řízení vztahovalo alespoň k

⁵⁰ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 26. ISBN 978-80-903786-3-6.

⁵¹ § 79 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

jedné významné složce nebo činnosti koncernu.⁵² Institut splňující tuto podmínku představuje například společné financování. Koordinace alespoň jedné z významných složek by v konsekvenci měla ovlivňovat celkovou podnikatelskou činnost celého koncernu, resp. jeho členů, neboť pokud by tomu tak nebylo, dosti těžko by se mohlo jednat o významnou složku činnosti.⁵³

Jakým způsobem má dojít k podrobení jednotnému řízení zákonná úprava již nestanovuje. V prvním případě je zapotřebí, aby si osoba za účelem jednotného řízení koncernu vytvořila ovládací pozici, tedy takovou, ze které bude moci uplatňovat rozhodující vliv ať už přímo nebo nepřímo.⁵⁴ V důsledku upuštění od rozdělení koncernů na smluvní a faktické je nyní koncern chápán jako výsledek určitého chování.⁵⁵ Z tohoto důvodu mám za to, že právě přítomnost jednotného řízení vytváří ze seskupení koncern, nikoli naopak, tedy že existence koncernu nevytváří prostor pro existenci/uplatňování jednotného řízení. K tomuto závěru shledávám podporu v následujících skutečnostech.

Založení koncernu neprobíhá již na základě ovládací či jiné smlouvy, to znamená k vytvoření koncernu je třeba určitého jednání, v důsledku čehož si osoba vytvoří takovou ovládací pozici, ze které bude moci ostatní osoby jednotně řídit, jelikož zákon nepředpokládá jiný způsob dosáhnutí koncernového uspořádání. Dále to dovozují z dikce § 79 odst. 1 ZOK, který, bylo-li by tomu naopak, by musel obsahovat formulaci ve smyslu „v koncernu lze uplatňovat jednotné řízení“. Ustanovení je však formulováno jinak, a proto i v této skutečnosti shledávám oporu. K podrobení může dojít jakýmkoli jednáním, samozřejmě právně nezakázaným, přičemž mezi nejobvyklejší způsoby v praxi patří zařazení dceřiné společnosti do koncernu, ovládnutí hlasovacích práv, smlouva nebo faktický vliv na rozhodování orgánů řízených osob.⁵⁶

---

⁵² ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33. ISSN 1803-6554.

⁵³ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. [cit. 1. 7. 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

⁵⁶ ARCHOUR, Gabriel. Nová úprava koncernového práva podle zákona o obchodních korporacích. *Insight* [online]. 1/2014. č. 09. s. 8. Dostupné z: <https://adoc.tips/download/insight-insight-no-09-leden-january-rekodifikace-nova-uprava.html>

Pro úplnost předchozího odstavce je vhodné zmínit významnou událost, kterou přinesla nová právní úprava ZOK, týkající se prokazování existence koncernu. Nejprve zdůrazňuji, že existence koncernu dle nové úpravy v ZOK se prokazuje jiným způsobem než tomu bylo v případě obchodního zákoníku. Ten deklaroval, za pomoci vyvratitelné domněnky, že ovládající a ovládaná osoba tvoří koncern.⁵⁷ Nyní, za aktuální zákonné úpravy, ten „jiný způsob“ prokazování existence koncernu představuje podmínku, bez níž nelze využívat koncernových výhod, a sice vyrovnání újmy v rámci koncernu (viz kapitola 3.2.1.). Dle mého názoru tedy nebylo za nutné s to převzít tuto domněnku do stávající úpravy, jelikož je to nahrazeno jiným postupem.

Z definice jednotného řízení je zřejmá dlouhodobost prosazování koncernových zájmů. V tomto směru je pak vždy *ad hoc* posouzení daného jednání na místě, neboť za rozhodný ukazatel dlouhodobého záměru nelze považovat délku faktického vlivu, nýbrž jednání jako takové, které je s to schopné směřovat k naplnění dlouhodobého záměru, ač se může jevit jako restriktivní nebo vybočující.⁵⁸ Dlouhodobost také předpokládá § 72 ZOK, přesněji řečeno jeho druhý odstavec, jehož se týká vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu. Újma by dle tohoto ustanovení měla být vyrovnána v přiměřené době, ačkoli tato doba není blíže specifikována. Přiměřená doba je takto stanovena z důvodu, aby bylo možné naplnit cíle koncernu, kde se předpokládají dlouhodobé vztahy se společným (koncernovým) zájmem, narozdíl od vztahu ovládaní či prostého ovlivnění.

Podstatným prvkem je bezpochyby taktéž prosazování koncernového zájmu. Tento prvek nabírá na své důležitosti především při vzniku újmy a následné exkulpací z odpovědnosti, v rámci níž je vyzdvihnuta potřeba vzniku újmy v zájmu koncernu. Exkulpace nepřipadá v úvahu, nevznikla-li újma v zájmu koncernu, byť za pomoci jednotného řízení.⁵⁹ Vždy je třeba sledovat koncernový zájem, i když ten se může od zájmů jednotlivých členů koncernu diferencovat.

---

⁵⁷ § 66a odst. 7 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

⁵⁸ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu o obchodní korporacích, komentář k ustanovení § 76 až § 97 ZOK [online], [cit. 2. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shuldtmeza&rowIndex=0>

V navazující části této kapitoly budou podrobně analyzovány jednotlivé prvky úzce související s jednotným řízením, a sice koncernový zájem, jednotná politika, koncepční řízení a koordinace.

2.1.2. Koncernový zájem

Zákon koncernový zájem nijak nespécifikuje, pouze v ustanovení § 79 odst. 2 ZOK předpokládá jeho prosazení, a to dlouhodobé a uskutečňující se v rámci koncernu. Prosazování koncernového zájmu se realizuje skrze jednotné řízení, přesněji řečeno skrze vliv řídicí osoby.

Dále je koncernový zájem obsažen v ustanovení § 72 ZOK, týkající se modifikované povinnosti hradit újmu. Jsou-li splněny podmínky dané tímto ustanovením, tedy pokud újma vznikla v zájmu koncernu (což prokazuje řídicí osoba) a tato újma byla nebo bude v rámci koncernu vyrovnána,⁶⁰ tak může koncern užít modifikovaných pravidel o povinnosti hradit újmu dle tohoto ustanovení, ovšem při současném splnění podmínky dle § 79 odst. 3 ZOK.

Se zájmem koncernu dále pracuje ustanovení § 81 odst. 1 ZOK. Toto ustanovení upravuje pokyny týkajícího se obchodního vedení, respektive upravuje za jakých okolností má orgán řídicí osoby možnost udělovat pokyny týkající se obchodního vedení orgánům řízené osoby. Přičemž nejsou-li takové pokyny v zájmu koncernu, nemůže orgán řídicí osoby udělovat pokyny orgánům řízené osoby, ačkoliv spolu tvoří tyto osoby koncern. Z toho vyplývá jak důležitým prvek koncernový zájem představuje.

Koncernový zájem byl také předmětem diskuze v Návrhu na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě zpracovaný pracovní skupinou označovanou jako „Forum Europaeum on Company Groups”. Tato skupina si byla při zpracování návrhu taktéž vědoma protichůdných zájmů jednotlivých členů skupiny a koncernu jako celku. Skupina předložila tezi, která spočívá v rozdělení dceřiných společností do dvou typů, přičemž ve vztahu ke koncernovému zájmu se tyto dva typy dceřiných společností liší v následujícím. První forma, označována jako servisní společnost, by byla povinna realizovat všechny pokyny mateřské společnosti, ledaže by tato servisní společnost nebyla schopna plnit své

---

⁶⁰ § 72 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

povinnosti se splatností do 12 měsíců od udělení pokynu.⁶¹ Řádná společnost, jako druhý typ rozdělení, by byla v zásadě v tomto směru autonomní, když by se až na základě předloženého nezávislého stanoviska rozhodovala, zda-li je výhodné či nevýhodné daný pokyn vykonat či nikoli, tudíž by nebyla povinna pokyn realizovat bez dalšího.⁶²

Ačkoli zájmy podnikajících obchodních korporací se mohou shodovat, jelikož primárním cílem podnikání je zpravidla finanční prosperita a hospodářská stabilita, ne vždy tomu tak bude. Nelze však presumovat, že zájmová jednota koncernu je souhrn zájmů seskupených obchodních korporací.⁶³ Na koncernový zájem lze pohlížet jako na vyšší záměr, pro který byl koncern vytvořen, a kterého by jednotlivé nezávislé obchodní korporace samy nedosáhly, například diverzifikace rizik, posílení konkurenceschopnosti koncernu na vnitřním či nadnárodním trhu apod.⁶⁴ Na druhou stranu takový zájem nemusí mít být jen ekonomická výhoda, může jej představovat i sociální výhoda, například zájem na udržení zaměstnanosti v koncernu. V konečném důsledku se takové široké pojetí zájmové jednoty odráží na rozsahu koncernového řízení.⁶⁵

Zájmová jednota koncernu se v určitých situacích může přičít se zájmem jednotlivého člena seskupení. Na této tezi však koncern staví své fungování, když je dovolený takový postup, kdy při realizaci koncernového zájmu nemusí být jednotlivé kroky vždy prospěšné každému členu seskupení, byť v dlouhodobém výhledu by se naplňovaný koncernový zájem měl projevit ve formě výhod i pro jeho jednotlivé členy.⁶⁶ Zde je podstatné, že za určitých podmínek může člen statutárního orgánu zájem společnosti, v níž vykonává volenou funkci, limitovat a upřednostnit tak zájem koncernu (např. přenecháním trhu jiné společnosti v koncernu), aniž by se aktivovala odpovědnost za případnou z toho vzniklou újmu.⁶⁷

---

⁶¹ HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPÆUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue*. 2016, s. 58.

⁶² Ibid.

⁶³ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 244

⁶⁴ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33 - 41. ISSN 1803-6554.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ CULKA, J. Výhody koncernového uspořádání. *Epravo.cz* [Online]. 4. 10. 2018 [cit. 6.7.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyhody-koncernoveho-usporadani-108193.html>

⁶⁷ § 81 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

2.1.3. Jednotná politika

Na první pohled se může zdát, že je jednotná politika pojmem v zákoně redundantním a překrývajícím se s koncernovým zájmem. Mám však za to, že jednotná politika koncernu nám dává odpověď na otázku, jakým způsobem lze dosáhnout koncernových cílů. Jedná se totiž o soubor rozličných nástrojů, které mohou představovat prostředky ekonomické, sociální, politické či společenské, užívaných za účelem dosažení koncernového cíle.⁶⁸ Jakých prostředků bude nakonec využito závisí na rozhodnutí řídicí osoby.

Činnost koncernu spočívá v souvislém sledování jednotné politiky všemi zúčastněnými osobami v koncernu. Kdežto při takovém chodu koncernu nelze odlišit, nebo jen velice stěží, jednotlivé kroky. Není tak dále ani jednoduché určit, zda-li takový postup byl pro danou společnost výhodný nebo nevýhodný, jelikož pro takové jednoznačné určení by bylo nutné vést analýzu hypotetického vývoje dané společnosti mimo koncern, a tyto výsledné hodnoty srovnat s výsledky, kdy je společnost začleněná v koncernu.⁶⁹ To je takřka nereálné, a proto bude věci bližšího posouzení *ad hoc*, zda-li se konkrétní postup v konečné fázi projeví jako výhodný či nevýhodný. Je myslitelná situace, kdy bude jevit daný postup jako zcela nevýhodný pro danou společnost, přičemž se jím bude sledovat jednotná politika koncernu, a nakonec se ukáže, že i pro společnost byl prospěšný. Zajisté to může být zcela naopak, ale to už je věc náhody.

Zákon dále například nepamatuje na situaci, kdy bude potřeba jednotnou politiku třeba prokázat. Nestanovuje žádný postup či formu, jakou by bylo vhodné tuto skutečnost osvědčit. Na to správně reaguje S. Černá, která zdůrazňuje transparentnost jednotné politiky a doporučuje v praxi schvalovat plán jednotné politiky koncernu nejvyššími orgány jak na úrovni řídicí osoby (jedná-li se o obchodní společnost), tak i na úrovni řízených osob. Usnesení nejvyššího orgánu o těchto otázkách pak je stěžejním důkazem existence jednotné politiky.⁷⁰ V této souvislosti je vhodné zmínit závěr, který již dříve učinily francouzské soudy. Ty považovaly neexistenci usnesení vrcholného orgánu v těchto otázkách za důvod

---

⁶⁸ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 244

⁶⁹ PELIKÁN, R. Skupiny společností v obchodním právu. *Sborník Karlovarské právnické dny*. 2011. s. 396. [cit. 7.7.2021].

⁷⁰ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 7.7. 2021].

neuznání existence koncernu.⁷¹ Na české půdě budeme muset vyčkat na rozhodovací praxi soudů, jelikož české soudy takovou otázku dosud neřešily.

2.1.4. Koncepční řízení a koordinace

Další podmínkou, aby se dalo hovořit o koncernu a zároveň nástrojem jednotného řízení, je dle § 79 odst. 2 ZOK takový vliv „*sledující... koordinaci a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu*“. Jsou-li splněny podmínky týkající se jednotného řízení, prosazování koncernového zájmu, realizace jednotnou politikou, na základě čehož bude dosaženo plánovaného řízení ve vzájemném souladu alespoň jedné z činností seskupení, lze hovořit o koncernu, jenž splňuje všechny předpoklady dané zákonem. Pro úplnost, tyto podmínky stále nejsou samy o sobě způsobilé, i přestože jsou-li naplněny, aktivovat modifikovanou náhradu újmy v rámci koncernu, respektive pro postup dle § 72 ZOK.

Vezmeme-li v potaz, že dlouhodobé prosazování koncernového zájmu je cílem jednotného řízení⁷², jakou roli zde tedy hraje koncepční řízení a koordinace ve smyslu výše uvedené dikce? Dle mého názoru se jedná o „kvazi podmínku“, která musí být splněna, má-li se docílit koncernového zájmu, tedy i jednotného řízení. Pokud by totiž takový vliv sledoval nevýznamnou složku či činnost, ovšem dokonce ne v rámci podnikání v koncernu, nebyl by podle mého naplňován koncernový zájem. To jest vhodné doplnit názorem S. Černé, že „*koordinace alespoň jedné z činností začleněných společností je dostačujícím znakem koncernu, pokud ovlivňuje celkovou podnikatelskou činnost jeho členů*“.⁷³

Jak daného vlivu dosáhnout, aby bylo možné takový cíl naplnit? To zákonem stanoveno není. Souhlasím s S. Černou, že to může být skrze vícenásobné mandáty, formální směrnice, pokyny či neformálního usměrňování

---

⁷¹ Převzatá citace. Černá, Stanislava - *Boursier, M.-E.* Le fait justificatif de groupe dans l'abus de biens sociaux: entre efficacité et clandestinité. *Revue des Sociétés*, 2005, č. 2, s. 282 a násl.

⁷² Srov. § 79 odst. 2 ZOK („*Jednotným řízením je vliv... za účelem dlouhodobého prosazování koncernových zájmů*“)

⁷³ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 16. [cit. 9.7. 2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

apod. Není tedy důležitý způsob, je-li legální a legitimní, avšak efektivita prostředků.⁷⁴

Na závěr by bylo vhodné ještě osvětlit, jaká složka či činnost je v rámci podnikání koncernu považována za významnou. Významnost je zde dle mého názoru chápána tak, že v konečném dopadu musí být vztahována na koncern jako na celek, nikoli na jednotlivé řízené osoby. Významnou složkou tedy může představovat takový prvek, který je pro řízenou osobu zcela nevýznamný, ale jeho významnost se projeví až pro koncern jako celek.⁷⁵ Základem, který odpovídá širokému i úzkému pojetí, je především složka v oblasti financování. Širší pojetí, uznávané v Německu, a které je u nás dovozováno ze slov „alespoň jedné“ z § 79 odst. 2 ZOK, předvídá situaci, kdy i koordinovaná strategie (ačkoliv se musí projevit na celkovém fungování koncernu) v oblasti marketingu či personálních otázkách je považována za uspokojivou významnou složku či činnost v rámci podnikání koncernu.⁷⁶

2.1.5. Prosazování vlivu v koncernu

Konstrukce koncernu, tak jak vyplývá ze zákona, kdy je jedna nebo více řízených osob jednotně řízeno, je v zásadě založena na prosazování vlivu. Jednotné řízení není nakonec nic jiného než vykonávání a prosazování vlivu, který je koneckonců specificky upraven pro fungování koncernu různými prvky. Je tím zejména myšleno profilování chování ovlivňované osoby k určitému jednání, které je činěno ze strany ovlivňující osoby. To znamená přijetí a následná realizace ovlivňovanou osobou (resp. jejími orgány) toho, co požaduje ovlivňující osoba.⁷⁷ K prosazení vlivu lze využít mnoho rozličných způsobů, které budou předmětem následujících podkapitol.

---

⁷⁴ ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 16. [cit. 9.7.2021]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.

⁷⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

⁷⁶ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 9.7. 2021].

⁷⁷ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu v ovládané akciové společnosti, jeho podmínkám a důsledkům. *Obchodněprávní revue*. 2009, roč. 1, č. 1, s. 10-17, [cit. 9.7.2021].

2.1.5.1. Neformální sdělení

Takové prosazování vlivu spočívá v předestření sdělení o dalším postupu řídicí osobou a na následném zvážení statutárním orgánem řízené osoby, jako příjemcem daného sdělení, zda tento postup následuje, přičemž při zvažování je statutární orgán povinen zkoumat rizika spojená s případnou realizací. Proto je tento postup považován za nejméně intenzivní stupeň prosazování vlivu, neboť je na volné úvaze statutárního orgánu, zda-li bude předkládaný záměr následovat či se rozhodne jinak.⁷⁸ Mimo jiné sem lze zařadit například automatické sdělení závěrů vyplývajících z jednání statutárního orgánu řídicí osoby příslušným orgánům řízené osoby.⁷⁹

Je pak zřejmé, že se intenzita vlivu může podle okolností měnit, je-li informace doprovázena například argumentací, včetně pozitivních a negativních dopadů. Avšak nezávažnost jako vlastnost takovýcho sdělení/doporučení, automaticky neznamená jejich neefektivnost či neúčinnost. Jejich efektivita se odvíjí především zpravidla od obavy o své místo, a proto jsou v praxi povětšinou následovány instrukce řídicí osoby.⁸⁰ Na základě nezávažnosti se pak neformální sdělení odlišuje od pokynů, jež v některých ustanoveních upravuje ZOK.⁸¹ Tyto pokyny jsou však závazné pro jejich příjemce (jednatele, představenstvo atp.).

2.1.5.2. Nepřímé ovlivnění

Tento způsob prosazování vlivu vychází ze způsobu výše uvedeného, s tím rozdílem, že se tak děje prostřednictvím třetí osoby. Vliv tedy nebude vykonáván přímo řídicí osobou, ale osobou od ní odlišnou a stojící mimo organizační strukturu společnosti. Za takovou osobu si lze představit například osobu nakládající s významným podílem na hlasovacích právech.⁸² Dále jí může být také třeba dobrovolný či nedobrovolný věřitel, tedy jedno zda se jedná o věřitele

---

⁷⁸ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu v ovládané akciové společnosti, jeho podmínkám a důsledkům. *Obchodněprávní revue*. 2009, roč. 1, č. 1, s. 10-17, [cit. 9.7.2021].

⁷⁹ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 9.7. 2021].

⁸⁰ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 9.7.2021].

⁸¹ Např. § 195 odst. 2 nebo § 435 odst. 3 ZOK

⁸² ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 12.7.2021].

smluvního či věřitele s pohledávkou na náhradu škody.⁸³ Prosadí-li však taková osoba rozhodující vliv, není důvod odklonu od obecné úpravy ovlivnění, a proto bude osoba případně povinna k náhradě škody nebo se může také dostat do pozice ručitele za škodu způsobenou korporací.⁸⁴

2.1.5.3. Hrozba změnou složení orgánů

Institut odvolání a následné volby nového člena voleného orgánu, čímž disponuje zpravidla nejvyšší orgán společnosti, je velmi účinným nástrojem k prosazení “svého”. Na tento institut lze nazírat jako na prevenci před vybočením vůle členů voleného orgánu. Pouhá obava z odvolání nebo neznovuzvolení po uplynutí funkčního období může vyvolávat v osobách, jež vykonávají příslušnou funkci, jistou míru strachu, a proto raději budou následovat instrukce ovládající osoby, i když ty mohou být charakterizované jako nezávazné.⁸⁵

Jak již bylo řečeno pravomoc využít tento nástroj k prosazení vlivu má nejvyšší orgán společnosti, ačkoli tato pravomoc může být delegována na jiný orgán.⁸⁶ Z toho je zřejmé, že osoba či osoby jednající ve shodě, které jsou členy nejvyššího orgánu, musí nakládat s dostatečným počtem podílů na hlasovacích právech, a to z důvodu, aby takové rozhodnutí mohlo být prosazeno. Zpravidla se bude jednat o většinového společníka, avšak pouze pokud ve vztahu k němu § 75 ZOK nestanoví jinak. Je-li volený orgán vícečlenný a připustí-li takovou možnost společenská smlouva nebo stanovy, může kumulativní hlasování zcela změnit situaci.⁸⁷ Zákon tak zvýhodňuje menšinové společníky, které na základě tohoto typu hlasování nabývají vyššího vlivu na složení statutárního nebo obdobného orgánu.⁸⁸

Nebezpečí, které se může vyskytnout, spočívá v porušení korporační loajality. Byla-li by stěžejním kritériem výběru zejména loajalita a poddajnost a

---

⁸³ Havel, B.: Věřitel coby vlivná osoba (aneb vliv není totéž co být pod vlivem). *XXIV. Karlovarské právnícké dny*, Praha: Leges, 2016, s. 523

⁸⁴ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 12.7.2021].

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Např. podle § 438 odst. 1 ZOK může být působnost v těchto věcech přenesena v rámci stanov na dozorčí radu

⁸⁷ Dle § 355 odst. 4 ZOK lze kumulativním hlasováním zvoleného člena orgánu společnosti odvolat pouze se svolením většiny těch, kdo pro něj tímto způsobem hlasovali

⁸⁸ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 442 - 443 s.

do pozadí by byly vtaženy kritéria způsobilosti a odbornosti, je možné takové jednání v extrémních případech prohlásit za rozporuplné s korporální loajalitou.^{89,90}

Tento institut již byl předmětem rozhodovací praxe českých soudů. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že „*stanovený postup vychází z toho, že valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí [...] včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti [...] Do výkonu působnosti těchto orgánů, tedy do obchodního vedení a kontroly, akcionáři, respektive valná hromada, přímo zasahovat nemohou a mohou je zásadně ovlivňovat pouze prostřednictvím rozhodování o jejich personálním složení.*”⁹¹ Takže i judikatura je souhlasná ve vztahu k tomuto způsobu prosazování vlivu.

2.1.5.4. Vícenásobné mandáty

Toto východisko si vynutila až praxe, neboť dříve z důvodu principu právní samostatnosti společnosti tato možnost nebyla přijímána.⁹² Z úvodu bych chtěl zmínit fakt, že tuto možnost je možné uplatnit pouze v rámci koncernu⁹³, což představuje výjimku ze zákazu konkurence. V rámci vztahu ovládnání se tato skutečnost neakceptuje. Výslovně vícenásobné mandáty připouští zákon pro případ společnosti s ručením omezením v § 199 odst. 1 písm. b) ZOK a pro akciovou společnost § 441 odst. 2 ZOK.

Duální, případně vícenásobné mandáty představují situaci, kdy jedna osoba zastává pozici ve statutárním orgánu mateřské obchodní korporaci a současně takovou pozici vykonává taktéž ve statutárním orgánu dceřiné (příp. vnukovské atp.) obchodní korporaci. To umožňuje předkládat a prosazovat na jednání orgánu dceřiné obchodní korporace rozhodnutí, které vychází z vůle řídicí osoby. Analogicky lze za obdobnou situaci považovat, pokud je členem

---

⁸⁹ Korporační loajalita je upravena v § 212 občanského zákoníku

⁹⁰ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 12.7.2021].

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

⁹² KÜHN, Zdeněk. Fikce samostatnosti právnických osob a její prolomení [online]. *Právní rozhledy*. 11/2003, s. 542. In *Beck-online* [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 12.7. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpxa4s7geyv6427gu2de&groupIndex=4&rowIndex=0>

⁹³ Srov. § 109 odst. 1 ZOK

statutárního orgánu dceřiné obchodní korporace zaměstnanec mateřské obchodní korporace v řídicí pozici, ovšem za současného výkonu obou funkcí.⁹⁴

Ačkoli česká právní úprava nestanovuje žádný limit v podobě maximálního počtu zastávaných funkcí, lze tak počet mandátů nepřímo odvíjet u jednotlivých osob *ad hoc* od péče řádného hospodáře. Inspiraci lze nalézt například ve francouzském obchodním zákoníku⁹⁵, ve kterém je maximální hranice účasti v orgánech akciové společnosti stanovena počtem pět pro jednu fyzickou osobu, z původních osmi.⁹⁶

2.1.5.5. Pokyn nejvyššího orgánu (valné hromady)

Tuto formu prosazování vlivu má v pravomoci pouze valná hromada, vezmeme-li v potaz soustředění se na kapitálové společnosti. Ovládající osoba může na jednání valné hromady, na základě nakládání se svými hlasy, prosadit usnesení, z jehož obsahu bude patrný návod, jaké další kroky má statutární orgán následovat k přijetí specifického opatření či uzavření konkrétní smlouvy.⁹⁷

Závaznost takového pokynu ve výše uvedeném smyslu se odvíjí od jeho obsahu. Podle mě jej lze rozdělit do tří kategorií - instrukce svým obsahem nespádajícím do působnosti valné hromady (i), instrukce svým obsahem spadajícím do působnosti valné hromady (ii) a pokyny týkající se obchodního vedení (iii), přičemž tyto pokyny jsou natolik specifické, že o nich bude pojednáno v kapitole 3.1.5.6.

Ad (i) představuje situaci, kdy taková instrukce nespadá svým obsahem do působnosti valné hromady. Může to být ve formě podnětu k uzavření konkrétní smlouvy, přitom pro statutární orgán takový podnět není závazný, tudíž ho nemusí následovat.

Pokyn neboli instrukce svým obsahem spadajícím do působnosti valné hromady je pro adresáta (statutární orgán) závazná. Pro zjištění závaznosti instrukce je nutné nahlédnout do zákona, respektive do ustanovení upravující

---

⁹⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 247

⁹⁵ Srov. čl. 225-21 Code de commerce

⁹⁶ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 13.7. 2021].

⁹⁷ Ibid.

působnost tohoto orgánu obchodní společnosti. Pro společnost s ručením omezeným je působnost valné hromady upravena v § 190 odst. 2 ZOK a pro akciovou společnost je tímto rozhodným ustanovením § 421 odst. 2 ZOK. Zpravidla se jedná o oblast strategického rozhodování, avšak lze sem zahrnout také oblast investiční.⁹⁸ Oporu pro tvrzenou závaznost shledávám v rámci společnosti s ručením omezeným v § 195 odst. 2 ZOK, u akciové společnosti dualistického systému v § 435 odst. 3 ZOK a v případě monistického systému v § 456 odst. 3 ZOK.⁹⁹

Z výše uvedeného je zřejmé, že pokyny netýkající se obchodního vedení by neměli v praxi činit potíže. Takové pokyny jsou zákonem neupravené, tedy dovolené, to jest dovozováno ze soukromoprávní zásady legální licence. Statutární orgán ovšem v takovém případě není zbaven povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, to znamená, že bude muset analyzovat důsledky pro společnost spojené s realizací takového pokynu. Tedy jeho pozitiva a negativa.

Problematictější situace se jeví u pokynů týkajících se obchodního vedení. Pojem „obchodní vedení“ není v české právní úpravě nikde definován, jeho obsah je dovozován pouze z judikatury soudů ČR. Dle judikatury se obchodním vedením rozumí *„organizování a řízení běžné podnikatelské činnosti, zejména rozhodování o provozu podniku (závodu) společnosti a s tím souvisejících vnitřních záležitostech společnosti“*¹⁰⁰. Mezi konkrétní záležitosti spadajících do obchodního vedení tak můžou být například rozhodnutí o úhradě dluhu korporace¹⁰¹, rozhodnutí o postupu při vymáhání pohledávek¹⁰², rozhodnutí o tom, zda a jaký majetek akciová společnost nabude či naopak převede na třetí osobu¹⁰³, rozhodnutí o přemístění provozovny společnosti¹⁰⁴ nebo rozhodnutí o tom, jakým způsobem bude financován provoz společnosti.¹⁰⁵

---

⁹⁸ ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu, op. cit., [cit. 13.7. 2021].

⁹⁹ Tyto ustanovení stanovují povinnost statutárních orgánů řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, nejsou-li v rozporu se zákonem nebo zakladatelským právním jednáním a netýkají-li se obchodního vedení.

¹⁰⁰ Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1104/2014

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016

Jelikož členy statutárního orgánu společnosti stihá povinnost péče řádného hospodáře a důsledky plynoucí z jejího porušení, tak těmto členům musí být ponechána možnost volné úvahy, bez vnějších vlivů, při jejich rozhodování. U kapitálových společností je z tohoto důvodu nastaven zákaz udělovat pokyny týkající se obchodního vedení.¹⁰⁶ Pro akciovou společnost zákaz vyplývá z § 435 odst. 3 a § 456 odst. 3 ZOK a pro společnost s ručením omezeným je tento zákaz obsažen v § 195 odst. 2 ZOK. Důvodová zpráva však u společnosti s ručením omezeným takovou možnost výslovně připouští na základě atrahování si působnosti jiného orgánu valnou hromadou, což podkládá smíšenou povahou s.r.o.¹⁰⁷

Výše popsaný obecný zákaz v podobě udílení pokynů do obchodního vedení lze však legitimně dvojitým způsobem prolomit. Prvý způsob představuje vyžádání pokynu statutárním orgánem od nejvyššího orgánu, přestože není dotčena povinnost péče řádného hospodáře.¹⁰⁸ Druhý způsob lze uplatnit pouze v koncernu, kdy orgán řídicí osoby může v zájmu koncernu udělovat pokyny týkající se obchodního vedení orgánům řízené osoby, u tohoto postupu je za určitých podmínek možné, aby se člen statutárního orgánu exkulpoval z odpovědnosti vzniklé z porušení povinnosti péče řádného hospodáře.¹⁰⁹ Druhému způsobu prolomení obecného zákazu bude pojednávat následující kapitola.

2.1.6. Řídicí pokyny

2.1.6.1. Obecně k pokynům

Tuto formu pokynů je možné využívat pouze až v nejvyšší formě podnikatelského seskupení, a sice v koncernu. Ve vztahu ovládnutí je tato forma prosazování vlivu nepřípustná. Vzhledem ke konstrukci koncernu tak zákonodárce

---

¹⁰⁶ ŠTENGLLOVÁ, Ivana. Pokyny týkající se obchodního vedení, op. cit., [cit. 14. 7. 2021].

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu o obchodní korporacích, komentář k ustanovení § 175 až § 201 ZOK [online], [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezff6ojql5shulldmeza&rowIndex=0>

¹⁰⁸ § 51 odst. 2 ZOK

¹⁰⁹ § 81 ZOK

usnadňuje osobě řídící koncern realizaci jejího rozhodujícího vlivu.¹¹⁰ Na udílení pokynů je třeba nahlížet jako na uplatňování vlivu dle § 71 odst. 1 ZOK.¹¹¹

Tato koncepce pokynů je odrazem podpůrné funkce a vstřícnosti českého koncernového práva. Jak již bylo řečeno, obecně platí zákaz udílet pokyny v oblasti obchodního vedení v kapitálových společnostech. V případě osobních společností právní úprava takový zákaz nestanovuje, proto je možné vyvodit závěr, že u nich takovýto zákaz neplatí. Chování soukromých osob musí být regulováno jednoznačně, a pokud není určité chování takto regulováno, lze vyvodit, že je takové chování dovolené. Určité specifikum však tato úprava přináší i ve vztahu k osobním společnostem, kdy i pro ně bude platit modifikovaná úprava povinnosti péče řádného hospodáře. Přínos této úpravy pro kapitálové společnosti je zřetelný, možnost udělovat pokyny v oblasti obchodního vedení.

Stěžejní ustanovení upravující tuto problematiku představuje § 81 ZOK. Jehož první odstavec stanovuje, že „*orgán řídící osoby může udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu koncernu*“.¹¹² Již z užitých pojmů „řídící osoba“ a „řízená osoba“ lze utvrdit výše uvedený fakt ohledně využitelnosti této úpravy pouze v rámci koncernového uspořádání, tedy fakt existence koncernu.

Z téhož ustanovení je zřejmá další podmínka, kterou je stanoveno, který zájem musí pokyn sledovat, aby jej bylo možné realizovat. V jiném, než koncernovém zájmu, nelze udělovat pokyny v oblasti obchodního vedení. Co je to koncernový zájem bylo vysvětleno v kapitole 3.2.1. Zmínil bych, že v tomto směru došlo ke zpřesnění v důsledku novely, když se nyní sleduje zájem koncernu jako celku, nikoliv již „zájem řídící osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídící osoba koncern“, což je přesnější vyjádření v souvislosti se zahlazením újmy.¹¹³ Problém vyvstává v otázce, jakým způsobem posuzovat, zda-li je pokyn v koncernovém zájmu, a kdo má takové posouzení učinit. Podle B. Havla by tak

---

¹¹⁰ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 248

¹¹¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹¹² § 81 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹¹³ HAVEL, B. a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 63.

měl činit orgán řídicí osoby skrze odůvodnění doprovázející pokyn.¹¹⁴ To nachází oporu ve skutečnosti, že právě řídicí osoba by měla být nejlépe informovaná o koncernových vztazích, tedy i o koncernovém zájmu. Jelikož má-li orgán řízené osoby pochybnosti o zájmové motivaci pokynu, měl by za účelem konečného závěru vyzvat řídicí osobu o poskytnutí doplňujících informací.¹¹⁵

Jak již bylo řečeno, je existence koncernu bezpodmínečnou podmínkou, ale vyvstává dále otázka, zda-li i koncernová deklaráce je nepostradatelnou podmínkou k udílení pokynů v oblasti obchodního vedení. Dle mého názoru se jedná o rozdvojený postup, kterým lze směřovat.

Prvý postup nacházím v udílení pokynů do obchodního vedení bez koncernové deklaráce. Z konstrukce § 81 není zřejmá nutnost existence koncernové deklaráce, neboť je člen voleného orgánu řízené osoby stíhán povinností péče řádného hospodáře. Nedostatek v tomto případě shledávám v nemožnosti zproštění se odpovědnosti za újmu. Stěžejní roli pak zde hraje závaznost pokynu. Protože pokud by byl stíhán povinností péče řádného hospodáře a nemohl-li by se zprostit odpovědnosti za újmu a zároveň by takový pokyn byl závazný a nadto ještě pro řízenou osobou nevýhodný, dostal by se adresát pokynu do svízelné situace. Určitou ochranu lze shledat ve skutečnosti spočívající v nahlížení na udílení pokynů jako na výkon vlivu dle § 71 odst. 1 ZOK a také v tom, že orgán udělující pokyn je sám povinen jednat s péčí řádného hospodáře.¹¹⁶ Na základě výše uvedených okolností lze dospět k úsudku, že i bez koncernové deklaráce je možné udílet pokyny do obchodního vedení, avšak v případě vzniku újmy by řídicí osoba byla povinna k přímé náhradě újmy, včetně ručení věřitelům, anebo by řídicí i řízená osoba byly povinny plnit společně a nerozdílně v souvislosti s § 78 ZOK.

Druhý postup je konstruován opačným směrem, tedy s existencí koncernové deklaráce. Jelikož poslední věta za středníkem v § 81 odst. 2 ZOK odkazuje na § 72 odst. 1 a odst. 2 ZOK, pro jehož aplikaci je povinnost uveřejnit existenci koncernu na internetových stránkách. Z mého pohledu vidím institut

---

¹¹⁴ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹¹⁵ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33. ISSN 1803-6554.

¹¹⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

koncernové deklarace jako podmínku ke zproštění se odpovědnosti za újmu při realizaci pokynu adresátem, nikoliv jako obecnou podmínku, bez které by nebylo možné udílet pokyny do obchodního vedení. To vše ovšem za předpokladu, že adresát pokynu prokáže rozumný předpoklad o tom, že splnění pokynu bylo v zájmu koncernu a že vzniklá újma bude v rámci koncernu vyrovnána.¹¹⁷ Splní-li tuto povinnost, tedy prokáže-li výše uvedené skutečnosti, nebude odpovídat za újmu vzniklou jeho korporaci. Rozhodující je pouze rozumný předpoklad sanace újmy, nikoli její skutečné vyrovnání.¹¹⁸

Autoři komentáře k ZOK se přiklání k druhému postupu, kdy podle nich je možné udělit pokyn pouze tehdy, má-li orgán řízené osoby možnost rozumně předpokládat naplnění podmínek z § 72 ZOK, to znamená současné či následné uveřejnění existence koncernu na internetových stránkách.¹¹⁹

Dle zákona je příslušným k udělování pokynů orgán řídicí osoby. Za úpravy obchodního zákoníku byla oprávněnou sama řídicí osoba. Tím se dává ve stávající úpravě najevo, že autor pokynu by měl podléhat povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, tím se zužuje okruh osob zastupujících řídicí osobu, jelikož je zřejmé, že ne každý zástupce řídicí osoby má povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.¹²⁰ Udílet pokyny do obchodního vedení není povinností řídicí osoby, avšak bez žádného nástroje, který by koordinoval chod koncernu, by se tak mohla vytratit koncernová kvalita uspořádání. Řídicí osoba tedy je povinna činit určité kroky, aby byly koordinovány koncernové vztahy, ačkoli nemusí být pravidelné.¹²¹ Možnost udílet pokyny tedy náleží každému orgánu, do kterého je člen volen, jmenován či jinak povolován, a v situaci kolektivních orgánů se předpokládá rozhodnutí orgánu jako celku. Možná je i realizace prostřednictvím například vedoucího zaměstnance v rámci výkonu své funkce, tzv. delegace pokynu.¹²²

---

¹¹⁷ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 249

¹¹⁸ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit.

¹²² HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

Před novelou byl zákonem předpokládán jako příjemce pokynů též prokurista, z toho důvodu a zároveň také na základě stejných povinností prokuristy a člena orgánu B. Havel dovozoval, že i prokurista bude oprávněný udělovat pokyny do obchodního vedení.¹²³ Novelou byl prokurista z ustanovení vymazán, byla tedy odstraněna možnost, aby byl příjemcem pokynu. Ten musí jednat podle pokynů svého zmocnítele a zároveň podle péče řádného hospodáře k jeho osobě modifikované.¹²⁴

Nyní se dostáváme k osobě adresáta pokynů. Vzhledem k tomu, k jaké oblasti se pokyn vztahuje, bude jeho adresátem statutární orgán řízené osoby. Jelikož pouze statutárnímu orgánu náleží působnost v oblasti obchodního vedení.^{125,126} Tato konstrukce v podobě možnosti udílet pokyny do obchodního vedení nezakládá oprávnění řídicí osoby jednat za řízenou osobu ani ji přímo řídit. Nebyl-li pokyn udělen, nepřiznává zákon řízené osobě právo, aby si udělení pokynů vyžadovala. V takové situaci musí svou působnost orgán řízené osoby vykonávat tak, jako by nebyla obchodní korporace začleněná do koncernu, tedy dle vlastního uvážení v jejím zájmu.¹²⁷

2.1.6.2. Závaznost pokynu

Oproti předešlé úpravě v obchodním zákoníku není tato problematika ve stávající úpravě nijak řešena. V obchodním zákoníku totiž úprava závaznosti pokynů byla vázaná na formu koncernu, tedy zda-li se jednalo o smluvní koncern či faktický koncern bylo zásadní pro to, jaké pokyny mohli být uskutečněny.

Závazné a současně nevýhodné pokyny mohla řídicí osoba udílet na základě ovládací smlouvy, tedy ve smluvním koncernu, jestliže pokyn byl v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří koncern.¹²⁸

Pokyny ve faktickém koncernu byly předmětem ustanovení § 66a odst. 8 ObchZ a byly vázány na další předpoklady (sanace újmy do konce účetního

---

¹²³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 226 - 229 s.

¹²⁴ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹²⁵ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací. 2.* vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 248

¹²⁶ Srov. § 195 odst. 1, § 435 odst. 2 a § 456 odst. 2 ZOK

¹²⁷ ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit. [16.7.2021]

¹²⁸ Ibid. [19.7.2021]

období či uzavření smlouvy v téže lhůtě, jejímž předmětem bude sanace újmy). Avšak v tomto případě pokyny týkající se obchodního vedení nebyly pro ovládanou osobu závazné a nedocházelo k prolomení zásady týkající se zákazu udělování pokynů týkající se obchodního vedení.¹²⁹

V ZOK o závaznosti takového pokynu není zmínky. Je tedy otázkou, zda-li ustanovení týkající se pokynů do obchodního vedení naznačuje jejich závaznost, již z důvodu existence takové úpravy, jelikož nezávazné pokyny by nebylo potřeba deklarovat, anebo zda-li je dotčené ustanovení pouze ustanovením prolamujícím obecný zákaz týkající se pokynů do obchodního vedení v kapitálových společnostech.

Například B. Havel závaznost pokynů váže na další podmínky. Dle něj pokyn závazný *per se* není. Závazným se stává až v případě, jestliže je v zájmu koncernu a současně u nevýhodného pokynu, zda-li bude vzniklá újma sanována postupem dle § 72 ZOK. Nesplnění takového pokynu za výše uvedených předpokladů je porušením povinnosti péče řádného hospodáře, jelikož v koncernovém uspořádání je tato povinnost přizpůsobena ke koncernovému zájmu.¹³⁰

Doc. Tomáš Dvořák vyzdvihuje a preferuje odůvodněnost pokynu, jelikož statutární orgán řízené osoby nezná povětšinou veškeré skutečnosti důležité pro posouzení koncernového zájmu. Pouze takové odůvodněné pokyny pak považuje za závazné pro orgány řízené osoby.¹³¹

Opačný názor zastávala (préteritum se mi jeví nejvhodnější, z následujícího textu bude zřejmé proč) S. Černá, dle které sice ustanovení § 81 naznačuje závaznost, dále však dotčené ustanovení neupravuje odpovědnostní vztah mezi řídicí osobou a adresátem pokynu. Splnění podmínek z odstavce 2 téhož ustanovení pak umožňuje (nikoli příkazuje) orgánu řízené osoby uskutečnit pokyn, aniž by byl sankcionován. Tedy se spíše přiklání k nezávaznosti pokynu.¹³² V nejnovější literatuře přitom mluví o závaznosti pokynů bez dalšího, a to i v

---

¹²⁹ DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 193 - 197

¹³⁰ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹³¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Vědecká monografie, str. 590.

¹³² ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit. [19.7.2021]

případě, že při jejich plnění může být způsobena řízené společnosti újma. Nyní to podkládá koncernovou vstřícností.¹³³

Osobně se spíše přikláním k závaznosti pokynů. Úpravu pokládám za důležitou taktéž v ohledu možnosti udílet pokyny do obchodního vedení, tedy jednání jinak zakázaného. Nebylo-li by takové úpravy, nebylo by možné udělovat pokyny do obchodního vedení a byly-li by uděleny takové pokyny, byly by klasifikovány jako nezákonné a orgán řízené osoby by byl povinen je odmítnout. Z důvodu, že člen voleného orgánu řízené osoby není zbaven povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, která je přizpůsobena ke koncernovému zájmu, je dle mého předpokladem pro závaznost. Obdrží-li adresát pokyn do obchodního vedení, tak by měl skrze tuto povinnost zkoumat, zda-li je pokyn v koncernovém zájmu a zda při jeho následování vznikne újma. Přičemž již právě koncernový zájem dodává pokynu závaznost, neboť následné jeho neprovedení v koncernovém zájmu je porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, v koncernu to lze označit jako pravidlo průlomu na izolovaně nahlíženou povinnost loajality.¹³⁴

V situaci, kdy je zřejmý vznik újmy z pokynu, měla by řídicí osoba vědět, zda-li jsou splněny podmínky k sanaci újmy podle § 72 ZOK nebo nikoli. Stejnou úvahu pak musí učinit i členové orgánu řízené osoby, pokud ti v návaznosti na to mohou vyhodnotit, že mohou rozumně předpokládat sanaci újmy dle § 72 ZOK, zproští se odpovědnosti za způsobenou újmu.¹³⁵

Závaznost pokynů do obchodního vedení dále odvíjím od faktu, že jejich udílení je umožněno pouze v koncernu, který je příznačný podrobením řízených osob jednotnému řízení. Tedy aby mohla řídicí osoba jednotně řídit seskupení potřebuje k tomu vhodný nástroj. Takových výsledků lze těžko dosáhnout nástrojem neúčinným, v tomto případě nezávazným. Ačkoli v tomto případě lze oponovat názorem S. Černé, a sice alternativní možnost zajistit si loajalitu člena orgánu řízené osoby i jiným způsobem, především skrytou hrozbou odvolání.¹³⁶

---

¹³³ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 258

¹³⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 249

¹³⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹³⁶ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 20.7. 2021].

2.1.6.3. Neprospěšný pokyn

Vzhledem k tomu, že členy orgánu řízené osoby stíhá povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře, jsou tito členové povinni následovat každý pokyn, který je ku prospěchu obchodní společnosti (mimo dále zmíněné výjimky). Funkcí § 81 odst. 2 ZOK je logicky úprava podmínek k udílení pokynů, s jejichž realizací je předpokládána újma řízené osobě, tedy tzv. nevýhodných pokynů.¹³⁷

Prvním zákonným předpokladem, jenž vyvstává z dotčeného ustanovení § 81 ZOK, je udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení v koncernovém zájmu. Koncernový zájem byl rozebrán v podkapitole 3.1.2. Nebude-li pokyn udělen v koncernovém zájmu, je to důvod k prohlášení jeho nezávaznosti a následném odmítnutí, jelikož by představoval pokyn protiprávní.¹³⁸ Jako kontrolní mechanismus o tom, zda je pokyn v souladu s koncernovým zájmem, může sloužit koncernový plán schválený nejvyššími orgány zúčastněných obchodních korporací, a který byl i předmětem diskuze jejich řídicích orgánů.¹³⁹

Ovšem, i přes tvrzenou závaznost pokynů (podkapitola 3.1.6.2.), nelze požadovat od orgánu řízené osoby následování každého nevýhodného pokynu bez dalšího. Je nutné, aby člen orgánu řízené osoby měl dostatečný informační podklad, aby mohl rozumně předpokládat zájmovou koncernovou motivaci, přičemž nemá-li dostatek informací, měl by požádat řídicí osobu, aby mu jej objasnila. Vždy však musí dospět k závěru, zda jsou splněny podmínky závaznosti pokynu ve vztahu ke koncernové motivaci.¹⁴⁰

Člen orgánu řízené osoby by k jeho dobru měl vyhodnocovat, zda-li může rozumně předpokládat postup dle § 72 ZOK. To znamená rozumný předpoklad o sanaci újmy v přiměřené době. V kladném případě se tak může zprostit odpovědnosti za újmu. V opačném případě, následuje-li takový pokyn, může být osobou povinnou solidárně s řídicí k nahrazení újmy dle § 71 ZOK, kvůli následování pokynu přes nesplnění zákonných podmínek.¹⁴¹ Vzhledem k tomu, že tématem této práce je přiznaný koncern, tak v této formě koncernu by měly být téměř vždy splněny podmínky o rozumném předpokladu vyrovnání újmy.

---

¹³⁷ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 20.7. 2021].

¹³⁸DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 193 - 197

¹³⁹ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 20.7. 2021].

¹⁴⁰Ibid.

¹⁴¹Ibid.

Neakceptovatelný je ovšem pokyn, kterým se sleduje cíl, k jehož dosažení slouží jiný institut. Takový pokyn je protiprávní, jelikož by se takové jednání kvalifikovalo jako jednání *in fraudem legis*.¹⁴²

V návaznosti na výše uvedené je nepřipustný také pokyn odporující zákonu, dobrým mravům či odporující stanovám, i když by byl v konečném důsledku pro koncern prospěšný. Nepřipustnost takových pokynů je odvozována od zásady legality.¹⁴³

2.2. Formální prvky přiznaného koncernu

2.2.1. Koncernová deklaráce

Ačkoli může koncern existovat a fungovat i bez deklaráce ke koncernové příslušnosti, je tento prvek natolik formální podmínkou, jejíž splnění zakládá možnost využít specifického způsobu vyrovnání újmy v rámci koncernu, tedy vnitrokoncernovou solidaritu.¹⁴⁴ To znamená, že koncern nevzniká na základě této podmínky, ale již dosažením materiálních předpokladů (resp. jednotného řízení a na něj navazujících prvků) a tato podmínka “pouze” umožňuje takovému koncernu další možnost spočívající ve výhodnějším vyrovnání újmy v rámci koncernu. Takové seskupení je pak nazýváno jako přiznaný koncern. Složená právní skutečnost, skládající se z existence jednotného řízení osob v rámci podnikatelského seskupení a následná deklaráce této skutečnosti, představuje předpoklad pro uplatnění specifického a koncernově vstřícného způsobu vyrovnání újmy.¹⁴⁵

Nicméně může existovat i skrytý koncern, bez koncernové deklaráce, kterému není přiznána možnost využívat koncernových výhod dle § 72 ZOK. V takovém případě se na takové členy, jejichž příslušnost ke koncernu nebyla uveřejněna na internetových stránkách, pohlíží jako na prosté ovlivněné osoby ve vztahu k § 72 a § 81 ZOK.¹⁴⁶

---

¹⁴² DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 193 - 197

¹⁴³ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 20.7. 2021].

¹⁴⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 254

¹⁴⁵ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 26.7. 2021].

¹⁴⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

Tento předpoklad či podmínka je důležitá také v situaci, kdy se člen voleného orgánu řízené osoby bude chtít zprostit odpovědnosti za újmu vzniklé v souvislosti s udělováním pokynů týkajících se obchodního vedení. Důvodem je odkaz na splnění podmínek v § 72 odst. 1 a 2 ZOK, avšak tohoto ustanovení nelze užít právě bez splnění koncernové deklarace.¹⁴⁷

Pokud tedy členové koncernu dospějí k závěru, že podnikatelské seskupení splňuje materiální předpoklady dle § 79 odst. 2 ZOK, jež představují podmínky zakládající ze seskupení koncern, publikují tuto skutečnost stanoveným postupem.¹⁴⁸ Publikací koncernu na internetových stránkách se sleduje ochrana třetích osob, samozřejmě však i členů koncernu samotných.¹⁴⁹

Zákonnou povinnost zřídit internetové schránky stíhá v obecné rovině pouze akciovou společnost. Obchodní společnost v této formě je povinna zřídit internetové stránky a je povinna na nich uveřejnit údaje, které musí uvádět na obchodních listinách.¹⁵⁰ Které údaje jsou obligatorní náležitostí obchodních listin stanovuje § 435 OZ, jsou jimi zejména jméno a sídlo, případně údaj o zápisu do příslušného rejstříku či evidence a identifikující údaj, byl-li přidělen. Obchodní společnosti v jiných formách povinnost zřídit internetové stránky nemají. Tato povinnost je stíhá až v případě, jsou-li členem koncernu a chtějí-li využívat výhodnější způsob vyrovnání újmy v rámci koncernu. Jelikož je zákonem stanovená povinnost “pouze” uveřejnit fakt existence koncernu na internetových stránkách, lze na zřízení internetových stránek může nahlížet jako na jakousi kvazi povinnost, které vede ke splnění povinnosti plynoucí z § 79 odst. 3 ZOK, tedy k povinnosti uveřejnění. Přičemž notifikační povinnosti ve výše uvedeném smyslu bude dosaženo také způsobem, kdy dceřiné společnosti nebudou mít samostatné stránky, ale koncern bude mít jedny stránky pro “celé seskupení” a na nich bude uveden fakt existence koncernu.¹⁵¹ Zřídí-li si obchodní společnost

---

¹⁴⁷ § 81 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁴⁸ ČERNÁ S., O koncernu, op. cit., [cit. 26.7. 2021].

¹⁴⁹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

¹⁵⁰ § 7 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

¹⁵¹ HOUDEK, Z. Změny v právu podnikatelských seskupení po rekodifikaci. In: FIALA, Josef, et al. *Dny práva 2013 – Days of Law 2013: Část VI. Reforma soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 74. Spisy Právnické fakulty MU, č. 474 (řada teoretická). ISBN 978-80-210-6813-1.

(např. společnost s ručením omezeným či komanditní společnost) internetové stránky, je povinna uveřejňovat stejné údaje jako v případě akciové společnosti.

Časový horizont, ve kterém by mělo dojít k uveřejnění informace o existenci koncernu, je zákonem stanoven neurčitě, a sice “bez zbytečného odkladu”. Dle autorů komentáře k ZOK je tím hraničním momentem škodný důsledek řízení, takže by mělo dojít k uveřejnění nejpozději před tím, než taková událost nastane.¹⁵²

Zákon dále ani neupravuje, jakým způsobem má být informace o existenci koncernu deklarována, a kdy je tak splněna tato povinnost. Lze shrnout, že je to na úvazu členů koncernu. V souladu s § 7 odst. 2 ZOK musí být tato informace uveřejněna na internetových stránkách, které jsou bezplatně přístupné veřejnosti nebo alespoň jejich část, neboť není zakázané, aby část stránek obsahovala interní údaje a přístupná pouze omezenému okruhu osob, které budou mít k dispozici přihlašovací údaje.¹⁵³ Další podmínkou je dostupnost takové informace. Informace by měla být dohledatelná bez větších obtíží. Po obsahové stránce by měla být zjevná příslušnost ke koncernu, například vložení loga mateřské společnosti a konstatování existence koncernu představuje dostatečný obsah, ze kterého jasně vyplývá koncernová soudržnost.¹⁵⁴

Z důvodu veřejného pořádku by tak měli spolupracující či jinak propojené osoby s řízenou osobou mít na vědomí, že seskupení, kterého je řízená osoba součástí, může využít speciálního koncernového reparačního režimu. Proto je ustanovení § 79 odst. 3 ZOK považováno za kogentní.¹⁵⁵

Závěrem je vhodné podotknout, že koncernová deklarace nepředstavuje povinnost zakládající ze seskupení koncern, nýbrž představuje pouze podmínku, jejíž splnění umožňuje využít výhodnějšího postupu dle § 72 ZOK k vyrovnání újmy způsobené v rámci koncernu. Je-li proto uveřejnění faktu existence koncernu nepravdivé, což představuje situaci, kdy koncern fakticky neexistuje a i přesto byla deklarována existence koncernu, bude nutné případnou újmu

---

¹⁵² HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

¹⁵³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 22 - 24 s.

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit. [26. 7. 2021]

způsobenou ovlivněním vyrovnávat v režimu podle § 71 ZOK.¹⁵⁶ Nadto je možné se dovolávat náhrady škody, pokud by nepravdivé uveřejnění faktu existence koncernu někoho poškodilo.¹⁵⁷

2.3. Vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu

Vyrovnání způsobené újmy ovlivněním je, jak již bylo řečeno, předmětem ochranné funkce práva podnikatelských seskupení. Lze tedy říci, že se jedná o jednu ze stěžejních úprav práva podnikatelských seskupení. Zákon o obchodních korporacích tyto povinnosti reparační povahy nejen zakotvuje, ale dále i konstruuje speciální nástroje sloužící k ochraně členů ovládané obchodní korporace a jejích věřitelů.¹⁵⁸ Opačný pól tvoří podpora jednotného řízení koncernu. Nalezení rozumného vyvážení mezi těmito dvěma rozličnými funkcemi je důležitou otázkou koncernového práva.¹⁵⁹ Zde bych v této souvislosti zmínil názor R. Pelikána, který tomu taktéž přisuzuje velkou váhu, když je toho názoru, že *„koncept priority zájmu společnosti není samoučelný, ale je mimořádně důležitým prvkem konstrukce kapitálové společnosti jako majetkově izolovaného subjektu; opustíme-li tento koncept, stane se koncernová kapitálová společnost nepříjemně nebezpečným partnerem pro každého, kdo s ní přichází do styku: věřitele, menšinového společníka i stát jakožto autora veřejnoprávní regulace.“*¹⁶⁰

Nepovažoval bych za redundantní v souvislosti s koncernem znovu zopakovat fakt, že řídicí osoba je současně vždy vlivnou osobou dle § 71 ZOK. Logicky tak jsou zásahy řídicí osoby vůči řízené osobě vždy klasifikovány jako ovlivnění.

V souvislosti s tím, že obsahem této podkapitoly je vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu, jinak řečeno koncernu, který splňuje veškeré předpoklady, aby za splnění dalších zákonných podmínek mohlo být postupováno dle § 72 ZOK a v důsledku prosazování jednotného řízení vznikne některému z

---

¹⁵⁶ ČERNÁ, O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit. [26. 7. 2021]

¹⁵⁷ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 258 - 262 s.

¹⁵⁸ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 235

¹⁵⁹ ČERNÁ, O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit. [26. 7. 2021]

¹⁶⁰ PELIKÁN, R. *Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích*. Mezinárodní konference „Československé právnícké dny“ organizovaná Justiční akademií SR ve spolupráci s PF Masarykovy univerzity v Brně dne 29. a 30. 5. 2013 (sborník v tisku).

členů seskupení újma, bude text této podkapitoly k této skutečnosti přizpůsoben. Především bude rozebráno vyrovnání újmy dle tohoto koncernově vstřícnějšího ustanovení a doplněno to bude případnými odklony. Rubrika koncernově vstřícnější úpravy byla zákonodárci nazvána jako „zproštění povinnosti hradit újmu“, což při pohledu na obsah ustanovení vyvolává nejasnost. Nedochozí totiž k absolutnímu zproštění, pouze dochází k přeměně náhrady v jiné vstřícnější vyrovnání.¹⁶¹

Pro to, aby řídicí osoba mohla využít postupu podle ustanovení § 72 ZOK musí být splněny zákonné podmínky, které jsou kumulativní. Nesplnění těchto omezujících podmínek má za následek vznik odpovědnosti jako v rámci prostého ovlivnění.

2.3.1. Podmínky pro vyrovnání újmy v rámci přiznaného koncernu

Prvou podmínku představuje vznik újmy v zájmu koncernu. To představuje významnou změnu oproti předchozí úpravě, kdy postačoval vznik újmy v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvořila koncern. Řídicí osoba je s to povinna vždy *ad hoc* prokazovat, že újma vznikla v zájmu celku.¹⁶² V tomto smyslu zájem celku odpovídá koncernovému zájmu, který je vysvětlen v podkapitole 3.1.2.

Druhá podmínka je zákonodárci stanovena neurčitě. Zároveň s první podmínkou je řídicí osoba povinna prokázat, že újma byla nebo bude v rámci koncernu vyrovnána.¹⁶³ Přičemž újma je nebo bude vyrovnána, jestliže v přiměřené době a v rámci koncernu došlo či dojde k přiměřenému protiplnění nebo k jiným prokazatelným výhodám plynoucím z členství v koncernu.¹⁶⁴

Třetí podmínka spočívá v maximálním limitu, do jakého lze řízenou osobu ovlivňovat. Řídicí osoba tak může svým jednáním jakkoliv zasahovat do chování řízené osoby v mezích, ve kterých nesmí v důsledku jejího jednání dojít k úpadku

---

¹⁶¹ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 247 - 250 s.

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ § 72 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

¹⁶⁴ § 72 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

řízené osoby. Zákonem je předkládaný pouze fakt úpadku, nikoli prohlášení úpadku insolvenčním soudem.¹⁶⁵

Zákonem není stanoveno, zda-li za situace, kdy koncern splňuje předpoklady pro postup dle § 72 ZOK, je nutné (ve smyslu povinnost tak konat) tento postup i následovat nebo zda-li je na úvaze řídicí osoby, jestli zvolí cestu k náhradě újmy podle § 71 ZOK anebo využije koncernově vstřícnější metody podle § 72 ZOK. Dle mého názoru by tak mělo být na úvaze řídicí osoby *ad hoc*, jelikož je myslitelná situace, kdy bude pro řídicí osobu výhodnější postup dle § 71 ZOK, a to zejména ve vztahu k exkulpací vyplývající ze zmíněného ustanovení. Vlivná osoba nemusí nahrazovat újmu, pokud prokáže rozumný předpoklad učiněný v dobré víře, že ovlivnění bylo uskutečněno v obhajitelném zájmu řízené obchodní korporace a na základě relevantních informací. Avšak jsem toho názoru, že k tomuto postupu by mělo docházet zřídka. V praxi pak zpravidla bude postupováno dle § 72 ZOK, jest je pro koncernové uspořádání zcela zásadně výhodnější v několika směrech.

2.3.2. Subjekt povinný k vyrovnání újmy

Postup předpokládaný zákonem spočívá v povinnosti vyrovnat újmu ze strany škůdce, v tomto případě se vždy jedná o řídicí osobu, s možností uplatnění soluční substitute. Připisovat tuto povinnost koncernu jako celku nelze z důvodu neexistence právní osobnosti vztahující se k této entitě. To znamená, že není nadána schopností být nositelem a vykonavatelem práv a povinností v mezích právního řádu.¹⁶⁶ Jelikož okolností vzniku újmy je jednání řídicí osoby a koncernové vztahy taktéž nestojí mimo působnost pravidel obligačního práva, nelze uvažovat ani dovozovat solidární povinnost členů koncernu k náhradě újmy.¹⁶⁷

Koncepce koncernového práva v České republice umožňuje, aby řídicí osoba donutila skrze uplatnění svého vlivu další řízenou osobu k poskytnutí přiměřeného protiplnění či jiné prokazatelné výhody, přičemž takový postup

---

¹⁶⁵ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 247 - 250 s.

¹⁶⁶ § 15 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁶⁷ ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit.

znamená splnění povinnosti ve smyslu vyrovnání vznikuvší újmy. Bezprostředním plnitelem může být jakýkoli jiný člen koncernu odlišný od řídicí osoby, dokonce i několik členů společně, ačkoli povinným subjektem zůstává stále řídicí osoba. Tuto skutečnost představuje právě institut tzv. soluční substituce. To, že řídicí osoba zůstává stále povinným subjektem k vyrovnání újmy má další své opodstatnění především v tom, že když v důsledku takového donucení, kterým byla újma vyrovnána jinou osobou, vznikne další újma (řízené osobě vyrovnávající původní újmu), tak je řídicí osoba povinna i tuto újmu v přiměřené době vyrovnat. Následně další újma může být vyrovnána stejným způsobem. Může tedy docházet k řetězení újem v rámci koncernu, avšak řídicí osoba musí být schopná skrze rozhodující vliv újmy vyrovnávat v přiměřené době.¹⁶⁸

Jak je tomu s možností vyrovnání vzniklé újmy ze strany třetí osoby, která není začleněná do struktury koncernu, přináší náhled prof. Černá. Ta je názoru, že taková možnost je přípustná. Disponuje-li řídicí osoba možností žádat po třetí osobě splnění nějaké obligace, z jakéhokoli právního titulu, může představovat takové splnění obligace v přenesení poskytnutí výhody řízené osobě, které vznikla újma.¹⁶⁹ Bezprostředním subjektem, který bude vyrovnávat újmu, bude třetí osoba stojící mimo strukturu koncernu, ačkoliv opět na základě jednání řídicí osoby.

2.3.3. Způsob vyrovnání

Jakým způsobem má být újma vyrovnána zákon o obchodní korporacích stanovuje v ustanovení § 72 odst. 2, avšak ne příliš jasně. Dle tohoto ustanovení dochází k vyrovnání přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu, nadto musí dojít k vyrovnání v rámci koncernu a v přiměřené době. Lze říci, že ustanovení obsahuje několik neurčitých pojmů: přiměřené protiplnění, prokazatelné výhody plynoucí z členství v koncernu a přiměřená doba. Bude tedy záležet na rozhodovací praxi soudů, jak se k těmto pojmům postaví, jaké instituty bude možné subsumovat pod tyto pojmy nebo zda-li stanoví nějaké meze.

---

¹⁶⁸ ČERNÁ. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, op. cit.

¹⁶⁹ Ibid.

Koncernová úprava zavádí i speciální postup při vyrovnání újmy. Obecný postup dle obecné úpravy vyplývající z občanského zákoníku vychází z toho, že se škoda nahrazuje uvedením do předešlého stavu, v penězích se hradí až v případě, není-li možné uvést do předešlého stavu anebo požádá-li tak poškozený. Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které je poskytováno v penězích, neexistuje-li jiný způsob, který by představoval skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.¹⁷⁰

2.4. Rozdíl mezi koncernem a přiznaným koncernem

Přestože již v předchozích kapitolách bylo možné si všimnout rozdílů mezi koncernem přiznaným a nepřiznaným, tak mým cílem je v této podkapitole shrnout ty rozdíly tak, aby z ní byly jednoznačně jasné.

Nejpodstatnější rozdíl představuje formální podmínka, a to koncernová deklarace, která je rozebrána v podkapitole 2.2.1. Další rozdíly jsou vázány právě na tuto stěžejní podmínku, kterou lze vlastně charakterizovat jako podmínku rozdělovací koncern na přiznaný a nepřiznaný. V přiznaném koncernu, oproti tomu nepřiznanému, lze aplikovat ustanovení § 72 ZOK, které zakotvuje postup pro koncernově vstřícnější vyrovnání újmy. Jakým způsobem se újma dle tohoto ustanovení vyrovnává je rozebráno v podkapitole 2.3., a to včetně souvisejících podmínek. Určitý rozdíl nalezneme také ve vztahu k pokynům, které se týkají obchodního vedení. Jelikož následuje-li člen voleného orgánu řízené osoby pokyn do obchodního vedení, může se zprostit své odpovědnosti za vzniknuvší újmu pouze v přiznaném koncernu. Bude nicméně záležet na budoucí judikatuře, jelikož není jednoznačné, zda-li lze udílet pokyny do obchodního vedení pouze u přiznaného koncernu nebo nikoli. Více o této problematice v podkapitole 2.1.6.

Na první pohled se může zdát, že těch rozdílů není tolik nebo dokonce, že se nejedná o tak zásadní rozdíly. Ovšem v praxi se to v mnohém projeví, jelikož tyto výše vyzdvihnuté rozdíly představují pro přiznaný koncern zásadní výhody.

---

¹⁷⁰ § 2951 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

3. Práva a povinnosti dotčených osob

3.1. Péče řádného hospodáře (modifikovaná)

Zákonem nejsou dotčeny fiduciární povinnosti, nezasahuje ani do povinnosti péče řádného hospodáře, pouze ji modifikuje.¹⁷¹ K zavedení obecné povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, která se vztahuje k voleným orgánům právnických osob, došlo v rámci rekodifikace soukromého práva.¹⁷² Dle § 159 odst. 1 OZ se tak člen přijetím funkce do voleného orgánu zavazuje, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. To je dále pro účely obchodních korporací rozvinuto ustanovením § 51 odst. 1 ZOK, které stanovuje pravidlo, že kdo může při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace, je jeho jednání charakterizováno jako pečlivé a s potřebnými znalostmi.

Přednost zájmu obchodní korporace před zájmy vlastními nebo před zájmy jiných osob vyplývá z příkazu loajality, přičemž zákon pro členy statutárního či jiného voleného orgánu ovládané obchodní korporace, která není členem koncernu, nestanovuje žádné výjimky z povinnosti plynoucí z příkazu loajality.¹⁷³ Z toho vyplývá, že členové volených orgánů takové obchodní korporace, která není členem koncernu, musí odmítnout ovlivnění, které je v nesouladu s jejím zájmem a způsobující jí újmu.

ZOK ve vztahu k udílení pokynů týkajících se obchodního vedení stanovuje v § 81 odst. 2, že člen voleného orgánu řízené osoby není při výkonu funkce zbaven povinností jednat s péčí řádného hospodáře. To znamená, že takový člen jako adresát pokynu směřujícího do obchodního vedení, je povinen v rámci modifikované péče řádného hospodáře zkoumat, je-li pokyn v zájmu koncernu jako celku a současně, zda-li jeho realizací může vzniknout újma. Pokud by mohlo dojít ke vzniku újmy, musí následně posoudit, jestli bude vzniklá újma případně vyrovnána. Splnění pokynu za těchto předpokladů je pak součástí péče

¹⁷¹ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹⁷² LASÁK. in: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. s. 815 - 831. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹⁷³ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 250.

řádného hospodáře, jeho odmítnutí je jejím porušením, jelikož v koncernu je koncernový zájem za splnění zákonných podmínek nadřazen zájmu ovládané obchodní korporace.¹⁷⁴

Závěrem je vhodné doplnit k pravidlu o podnikatelském úsudku výše popsaném, že formulace § 81 odst. 2 ZOK vylučuje jeho aplikaci. To však pouze za situace, že v důsledku závazného pokynu vznikne újma, v opačném případě, neplyne-li ze závazného pokynu újma, pravidlo podnikatelského úsudku by se na rozhodování členů orgánů řízené osoby použít mělo.¹⁷⁵

3.2. Zpráva o vztazích

3.2.1. Vymezení a obsah

Na zprávu o vztazích lze nahlížet jako na nástroj, který plní informační, podpůrnou a ochrannou funkci. Je to stěžejní zdroj vztahující se k informacím o vztazích uvnitř podnikatelského seskupení a důsledcích prosazování ovládajícího vlivu (jednotného řízení). V tomto ohledu je smyslem skrze tento nástroj zajistit zejména společníkům a věřitelům zákonem dané informace, které slouží jako podklad pro jejich další rozhodování, čímž naplňuje právě ochrannou funkci.¹⁷⁶ Lze z ní například posoudit, zda-li při ovlivnění jednaly statutární orgány obchodní korporace s péčí řádného hospodáře.¹⁷⁷ Z toho vyplývá, že osoby poškozené ovládaním či jednotným řízením mohou tento nástroj použít k uplatnění jejich práv. Povinnost statutárního orgánu ovládané nebo řízené obchodní korporace vypracovat tuto písemnou zprávu ve stanovené době (do 3 měsíců od skončení účetního období) představuje jeden z cílů stanovených na evropské úrovni, a sice posílení transparentnosti podnikatelských seskupení.¹⁷⁸

---

¹⁷⁴ HAVEL, in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 262 - 265 s.

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 257.

¹⁷⁷ ARCHOUR, Gabriel. Nová úprava koncernového práva podle zákona o obchodních korporacích. *Insight* [online]. 1/2014. č. 09. s. 13.[cit. 31. 8. 2021] Dostupné z: <https://adoc.tips/download/insight-insight-no-09-leden-january-rekodifikace-nova-uprava.html>

¹⁷⁸ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 256.

Zákon upravuje povinnost vypracovat zprávu o vztazích a její přezkum, přičemž stanovuje takovou povinnost pouze ve vztahu ovládnutí a koncernu.¹⁷⁹ Nutno dodat ve vztahu k ovládnutí, že nemusí být uplatněn ovládnutí vliv, pouze tedy postačí existence vztahu ovládnutí. Ze zákona taktéž vyplývá, že povinnost vypracovat zprávu o vztazích se nevztahuje k „prostému“ ovlivnění, avšak v tomto případě není zákonem odepřena možnost takovou povinnost upravit ve společenské smlouvě.¹⁸⁰ Pro úplnost, není důležité v případě koncernu, zda-li se jedná o koncern přiznaný či nepřiznaný, jelikož v obou těchto formách je seskupení provázané vztahy ovládnutí.

Obsahovou stránku zprávy o vztazích, ačkoli není funkčně nutná přesná struktura dle zákona, předpokládá ustanovení § 82 ZOK. Zpráva o vztazích musí obsahovat údaje o struktuře vztahů mezi osobami v příslušném podnikatelském seskupení, úlohu ovládnuté osoby v rámci této struktury, způsob a prostředky ovládnutí, přehled jednání učiněných na popud nebo v zájmu ovládnutí osoby nebo jí ovládnutých osob za poslední účetní období, pod podmínkou, že se týkalo majetku přesahující hranici 10% vlastního kapitálu ovládnuté osoby zjištěného podle účetní závěrky¹⁸¹ a přehled vzájemných smluv mezi osobou ovládnutou a osobou ovládnutí nebo mezi osobami ovládnutými.¹⁸²

Pod strukturou vztahů si lze představit například informace o tom, jestli je konstrukce seskupení vícestupňová, rozvětvená, kým je tvořena a od koho se odvíjí ovládnutí vliv. Další údaje se týkají způsobu ovládnutí ze strany ovládnutí osoby na ovládnuté obchodní korporace, tedy zda se tak děje přímo či nepřímo. Měl by být uveden i konkrétní způsob ovládnutí (např. že se tak uskutečňuje na základě dominantní pozice v roli společníka nebo v důsledku dohody o výkonu hlasovacích práv).

---

¹⁷⁹ Povinnost vypracovat zprávu o vztazích také v koncernu lze dovozovat z poslední věty v ustanovení § 82 odst. 4 ZOK, podle kterého je statutární orgán povinen uvést, zda, jakým způsobem a v jakém období byla nebo bude vyrovnána případná újma podle § 71 nebo § 72. Jak je známo podle § 72 lze postupovat pouze v případě splnění podmínek pro koncern.

¹⁸⁰ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 266 - 270 s.

¹⁸¹ Novelou bylo zpřesněno, z důvodu právní nejistoty a dle důvodové zprávy též z důvodu bezpečnosti tvůrců zpráv o vztazích, za které účetní závěrky se má zjistit údaj o výši vlastního kapitálu. Údaj se podle § 82 odst. 2 písm. d) ZOK ve znění účinném od 1. 1. 2021 zjišťuje podle účetní závěrky za účetní období bezprostředně předcházející účetnímu období, za něž se zpracovává zpráva o vztazích.

¹⁸² § 82 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

Úlohou ovládané osoby v rámci struktury se má na mysli specifikace činnosti ovládané osoby, což představuje například zpráva o tom, že ovládaná osoba působí ve vztahu k některým členům jako odběratel nebo dodavatel, anebo úlohou může být taktéž i přímé řízení dceřiných společností, je-li ovládaná osoba ovládaná další osobou.

Údaje týkající se přehledu jednání učiněných na popud nebo v zájmu ovládající osoby nebo jí ovládaných osob by neměli činit v praxi velké potíže, jelikož jak bylo výše vysvětleno, novela zpřesnila, ze které účetní závěrky se má zjišťovat údaj o výši vlastního kapitálu. Statutární orgán je povinen uvést pouze ta jednání, kterých je účastníkem ovládaná osoba vyhotovující zprávu o vztazích.¹⁸³ Pod takové jednání lze podřadit například vyplacení dividendy, poskytnutí půjčky, nákup cizí měny atd. Dodal bych pouze názor Mgr. Staňko, se kterým souhlasím, že zákon ani důvodová zpráva neupravuje postup za situace, kdy obchodní společnost vznikne v době účetního období, za něž se má zpracovat zpráva o vztazích. Za takové situace nelze určit hodnotu vlastního kapitálu za účetní období bezprostředně předcházející účetnímu období, za něž se zpracovává zpráva o vztazích.¹⁸⁴

Obsahová náležitost zprávy o vztazích dle § 82 odst. 2 písm. e) ZOK, tedy přehled vzájemných smluv mezi osobami výše detailněji popsány se děje v praxi povětšinou skrze přílohy. Takové přílohy pak obsahují údaje o tom, s jakým konkrétním subjektem byla smlouva uzavřena, druh smlouvy (např. smlouva o výkonu funkce člena představenstva, o poskytování služeb, atp.), rok uzavření a plnění (platba v penězích, poskytnutí služby, dodávka zboží atd.).

Tímto však není zpráva o vztazích vyčerpávající a její součástí musí být i další informace. Povinností statutárního orgánu je dále zhodnotit výhody a nevýhody plynoucích z účasti v daném podnikatelské seskupení a učinit závěr o převládajících výhodách či nevýhodách a o rizicích z toho plynoucích. Podstatnou informací je také zda vznikla újma. Jestliže vznikla, tak musí být ve zprávě obsažen údaj, kdy a jak byla či bude újma podle § 71 nebo 72 vyrovnána.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012

¹⁸⁴ STAŇKO, S. Referenční hodnota vlastního kapitálu pro účely vypracování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami. *Obchodněprávní revue*. 1/2021, s. 42.

¹⁸⁵ § 82 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

Následující informace nespadají svou povahou do obligatorních náležitostí zprávy o vztazích, neboť ne každá společnost s takovými informacemi disponuje. Jednu skupinu tvoří dle § 82 odst. 5 ZOK informace, které se ve zprávě o vztazích neuvádějí z důvodu, že se jedná o informace, jejichž poskytnutí může statutární orgán kapitálové společnosti odmítnout. Tudíž nelze po společnostech požadovat odkrytí takových informací ve zprávě o vztazích, která se ukládá do sbírky listin, neboť ta je součástí veřejného rejstříku přístupného široké veřejnosti. Informace však musí podléhat ochraně nebo utajení podle jiného právního předpisu.^{186,187} V takovém případě je však nutné oznámit, že je zpráva neúplná a za jakého důvodu.

Do druhé skupiny spadají informace, které tvoří předmět obchodního tajemství, přičemž ty podléhají jinému režimu oproti výše uvedeným. Zpracovatel zprávy o vztazích je povinen takové informace tam uvést, avšak ve zjednodušené podobě tak, aby zpráva měla alespoň nějakou vypovídající hodnotu.¹⁸⁸

3.2.2. Přezkum zprávy o vztazích

Přezkum zprávy o vztazích náleží do působnosti kontrolního orgánu ovládané (příp. řízené) obchodní korporace. To v zásadě proto, že zprávu vypracovávají členové statutárního orgánu ovládané (příp. řízené) obchodní korporace, kteří zpravidla jednají pod vlivem ovládající osoby.¹⁸⁹ V případě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, s vnitřním dualistickým systémem, se jedná o dozorčí radu¹⁹⁰. U akciové společnosti s vnitřním monistickým systémem náleží přezkum do kompetence správní rady.¹⁹¹ V tomto případě bych chtěl poukázat na (řekl bych za této situace až nešťastnou) možnou skutečnost, která tkví v tom, že správní rada může být unipersonální a jejím

---

¹⁸⁶ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

¹⁸⁷ Například zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

¹⁸⁸ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

¹⁸⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 256.

¹⁹⁰ § 201 a 446 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

¹⁹¹ § 456 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

jediným členem může být statutární ředitel.¹⁹² V praxi by to pak znamenalo vypracování zprávy o vztazích a její přezkum stejnou osobou, což si myslím, že působí proti smyslu ustanovením týkajících se přezkumu zprávy o vztazích. A konečně u družstva zprávu o vztazích přezkoumá kontrolní komise.¹⁹³

Zpráva o vztazích se nemusí přezkoumávat vždy. Zákonem jsou taxativně stanovené výjimky, kdy kontrolní orgán není povinen (ale není vyloučeno, že tak může učinit) zprávu o vztazích přezkoumat. Dále pak rozeberu mou úvahu, jejímž závěrem bude, za jaké další okolnosti se nevyžaduje přezkum, přestože zákon na takovou situaci nijak nereaguje.

Ustanovení § 83 odst. 2 ZOK taxativně vyjmenovává skutečnosti, kdy není povinný přezkum. Je nerozhodné, zda se jedná o obligatorně nebo dobrovolně zřízený kontrolní orgán. Prvá skutečnost je založena na členství ovládající osoby v pozici jediného společníka v ovládané osobě, což je zjistitelné z veřejného rejstříku. Nebo jsou-li pak všichni společníci ovládané osoby (vůči ovládané osobě) osobami jednajícími ve shodě, tak taktéž není povinnost přezkoumat zprávu. V konkrétní situaci na konkrétní jednání ve shodě bude nahlíženo podle § 78 ZOK.¹⁹⁴

Zákonem není dána jednoznačná odpověď na otázku, co když nemá ovládaná osoba zřízený kontrolní orgán, jelikož ze slov ustanovení § 83 odst. 1 „*Má-li ovládaná osoba kontrolní orgán*” lze dovozovat i situaci, že kontrolní orgán ovládaná osoba mít nebude. Podle mého názoru se pak dle zákona postupuje následujícím způsobem. Přezkum se v takové situaci nevyžaduje, ale zároveň to představuje skutečnost zakládající vážný důvod, aby dále vyjmenované osoby, tedy každý společník ovládané (příp. jednotně řízené) osobní společnosti nebo kvalifikovaný společník ovládané (příp. jednotně řízené) společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti anebo družstva, mohli navrhnout soudu jmenování znalce pro přezkum zprávy o vztazích dle § 85 ZOK bez dalšího. Tohoto práva mohou využít v prekluzivní lhůtě, a to do 1 roku ode dne, kdy se o

---

¹⁹² Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015

¹⁹³ § 715 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

¹⁹⁴ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 270 - 272 s.

obsahu zprávy o vztazích dozvěděli nebo mohli dozvědět způsobem podle § 84 odst. 1 ZOK.¹⁹⁵

Krom výše uvedeného je vždy povinností kontrolního orgánu zprávu o vztazích přezkoumat a o výsledcích informovat nejvyšší orgán ovládané osoby spolu se svým stanoviskem, které musí obsahovat názor na vyrovnaní újm. Kontrolní orgán, mimo konečné verze zprávy o vztazích, může obdržet i její “pracovní verzi”, aby se k ní mohl vyjádřit. Bude-li obsahovat zpráva vady je jeho následnou povinností vyzvat statutární orgán k nápravě. Zákonem není stanovena lhůta k předložení stanoviska kontrolního orgánu, lze hovořit pouze o rozumné době, případně o jejím vymezení ve stanovách.¹⁹⁶

Nově je v zákoně zakotveno pravidlo o ověření zprávy o vztazích auditorem. Podle § 83 odst. 4 ZOK musí zpráva o vztazích být ověřena auditorem, podléhá-li jeho ověření výroční zpráva ovládané osoby. Auditor posuzuje zprávu o vztazích podle pravidel jiného zákona¹⁹⁷ a vyhodnocuje její soulad s právními předpisy a významné věcné nesprávnosti. Výsledky jsou součástí zprávy auditora o ověření účetní závěrky. Účelem této úpravy je poskytnout společníkům ovládané osoby pravdivé informace, a tím možnost účelně chránit svá práva.¹⁹⁸

Zákon dále přiznává společníkům ovládané nebo řízené osoby se seznámit se zprávou o vztazích.¹⁹⁹ Zpráva o vztazích musí být vypracována do 3 měsíců od skončení posledního účetního období a lhůta pro stanovisko kontrolního orgánu, ačkoli není zákonem stanovena, by neměla být příliš dlouhá. To představuje vodítko, kdy se společníci mohou seznámit se zprávou o vztazích. Jinak jsou se závěry, případně s výsledkem ověření auditorem, seznamovány na nejbližším jednání nejvyššího orgánu. Podle komentářové literatury není povinností korporace zprávu společníkům zasílat, pouze umožnit její nahlédnutí a případné pořízení její kopie.²⁰⁰

---

¹⁹⁵ § 85 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

¹⁹⁶ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 270 - 272 s.

¹⁹⁷ zákon č. 93/2009 Sb., zákon o auditorech

¹⁹⁸ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

¹⁹⁹ § 84 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²⁰⁰ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 270 - 273 s.

Další právo, přiznané zákonem, představuje možnost nechat zprávu o vztazích z vážných důvodů přezkoumat znalcem v prekluzivní lhůtě do 1 roku ode dne, kdy se o jejím obsahu společník dozvěděl nebo dozvědět mohl. Skutečností zahajující počátek této lhůty může být jednání nejvyššího orgán či datum uložení zprávy o vztazích do sbírky listiny. Toto právo není přiznáno každému společníkovi, ale pouze okruhu osob legitimovaných k podání takového návrhu. Těmi jsou každý společník osobní společnosti a kvalifikovaným společníkům kapitálových společností a kvalifikovaným členům družstva.²⁰¹ Novelou se v ustanovení vypustila legislativní zkratka „kvalifikovaný společník“ a byla nahrazena výčtem osob oprávněných k podání návrhu, a to z důvodu, že „kvalifikovaný společník“, jako legislativní zkratka, je zaveden až v ustanovení § 187, což bylo v rozporu s legislativními pravidly vlády.²⁰² Vážné důvody nejsou zákonem nijak konkretizovány, proto půjde zejména o případy, kdy je zpráva o vztazích nepravdivá či neúplná atp.²⁰³

Oproti výše uvedenému existuje úprava *lex specialis*, na základě které je právo v podobě možnosti nechat zprávu o vztazích přezkoumat znalcem přiznáno každému společníkovi. Každému společníkovi je toto právo přiznáno, pokud jsou ve zprávě o vztazích uvedeny informace, že vznikla újma, která nebyla nebo nebude vyrovnána nebo pokud stanovisko kontrolního orgánu či vyjádření auditora uvedené ve zprávě obsahuje jakékoliv výhrady ke zprávě o vztazích.²⁰⁴

Obvykle hradí odměnu znalce ovládaná osoba, avšak na její návrh a je-li zpráva o vztazích řádně vypracována, může soud rozhodnout o tom, že náklady ponese navrhovatel.²⁰⁵ To jest zákonem stanoveno z důvodu nezneužívání tohoto institutu.

---

²⁰¹ § 85 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²⁰² DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

²⁰³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 273 - 274 s.

²⁰⁴ § 88 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²⁰⁵ § 87 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

3.3. Abandonní právo

Základní ustanovení, které se týkají tzv. práva exitu, jsou § 89 - 91 ZOK. Jedná se o právo, které představuje speciální nástroj ochrany, a které slouží členům obchodní korporace začleněné v ovládané skupině či koncernu. Podstatou tohoto práva je jednostranné ukončení účasti (prodej podílu) v obchodní korporaci, jež je součástí ovládané skupiny nebo koncernu, ze strany společníka, jestliže došlo ke kvalifikovanému poškození jeho oprávněných zájmů.²⁰⁶

Zákon stanovuje několik podmínek zakládajících legitimní použití tohoto práva. Zejména se jedná o vliv, který využívá ovládající osoba, v jehož důsledku se podstatně zhorší postavení společníka nebo se podstatně poškodí některý z jeho oprávněných zájmů (dále jen „negativní důsledky“). Zákonem je pak stanovena nevyvratitelná domněnka, že dostala-li se ovládaná osoba v důsledku vlivu do úpadku, jedná se vždy o podstatné zhoršení postavení společníků.²⁰⁷ Dále například opakovaná ztráta práva na zisk či opakované potlačení hlasovacích práv jsou skutečnosti, které představují podstatné zhoršení postavení společníka. Mezi podstatné poškození jiných oprávněných zájmů lze zařadit např. masivní poškození hodnoty majetku nebo dobré pověsti ovládané nebo řízené osoby.²⁰⁸ Důležitý je také fakt, že mezi vlivem a negativním důsledkem musí být příčinná souvislost. Druhá podmínka navazuje na tu předchozí. Spočívá v tom, že na základě existence negativních důsledků nelze po něm spravedlivě požadovat, aby v ovládané osobě setrval. A nakonec se nesmí jednat o společníka, který je sám v postavení přímo či nepřímo ovládající osoby.²⁰⁹

Společník, při splnění výše uvedených podmínek, musí postupovat následovně. Nejprve se musí pokusit dovolat toho, aby ovládající nebo řídicí osoba odkoupila jeho podíl za přiměřenou cenu, která se stanoví na základě § 91 ZOK. Takto musí učinit ve lhůtě do 1 roku ode dne, kdy se o negativních důsledcích dozvěděl (subjektivní lhůta), maximálně však do 3 let ode dne, kdy k negativním důsledkům došlo (objektivní lhůta), jinak se právo prekluduje. Pokud

²⁰⁶ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 255.

²⁰⁷ § 90 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²⁰⁸ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 278 - 280 s.

²⁰⁹ § 89 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

ovládající nebo řídicí osoba dále nejedná dobrovolně, tedy nepředloží bez zbytečného odkladu společníkovi návrh na odkoupení podílu, má společník možnost domáhat se uzavření smlouvy u soudu.²¹⁰

Jelikož neovládajícího společníka obchodní korporace lze považovat za slabší smluvní stranu, je mu usnadněna důkazní pozice. Ačkoli sice musí prokázat, že došlo k negativnímu důsledku (nerozhodne-li soud, že to po něm nelze spravedlivě požadovat), nemusí však prokazovat příčinnou souvislost mezi negativním důsledkem a vlivem ovládající osoby, ta se totiž presumuje. Důkazní břemeno, tedy vyvrácení této skutečnosti, pak nese ovládající osoba (nerozhodne-li soud, že to po ní nelze spravedlivě požadovat).²¹¹

Přiměřená cena podílu, jak již bylo zmíněno, se určí na základě posudku vypracovaného znalcem, kterého k tomu určil soud. Ten musí určit cenu podílu s přihlédnutím k budoucímu provozu závodu. Hodnota závodu ovládané či řízené osoby se pak určuje ke dni, než došlo k negativním důsledkům.²¹² Znalec musí vycházet z tvrzení a důkazů předložených společníkem, ve kterých nalezne ten stěžejní časový bod. Znalec musí brát pro potřeby zjištění ceny podílu v potaz všechny závody ovládané nebo řízené osoby, ledaže se jedná o podíl vázaný pouze na jeden z více závodů ovládané nebo řízené osoby, přičemž takový podíl pak musí být upraven ve společenské smlouvě či ve stanovách.²¹³

Novelou bylo stanoveno, že znalce vždy určí soud a jeho odměnu, společně s náhradou účelně vynaložených nákladů spojených s vypracováním znaleckého posudku, hradí ovládající osoba. Dále bylo také nově stanoveno, že se znalecký posudek nebude ukládat do sbírky listin ani již uveřejňovat na internetových stránkách, jak tomu bylo před novelou.²¹⁴

---

²¹⁰ § 89 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²¹¹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 255.

²¹² § 91 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích

²¹³ HAVEL. in: ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 281 - 282 s.

²¹⁴ DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=33&r=2020>.

4. Koncernové právo

Toto téma bude analyzováno pouze okrajově s ohledem na účel této diplomové práce, takže obsah nebude zcela vyčerpávající. Akcent na důležitost v přiblížení této problematiky vzhlížím zejména ve skutečnosti, že jak obchodní zákoník tak zákon o obchodních korporacích jsou inspirovány zahraničními koncepcemi. Základní pochopení jednotlivých koncepcí je tedy pro potřebu pochopení české úpravy prospěšné, jelikož některé prvky, které nalezneme v naší úpravě mají svůj původ právě v některém ze zahraničních modelů. Jaké funkce plní koncernové právo neboli právo podnikatelských seskupení již bylo uvedeno, proto než budou analyzovány jednotlivé zahraniční koncepce, alespoň znovu zmíním, jaký obsah tvoří koncernové právo a proč je vůbec právem upraveno.

Dle prof. Černé představuje koncernové právo „*takový soubor norem, který upravuje jednotlivé typy spojení, z nichž je seskupení složeno, formuluje pravidla jejich vytváření, poskytuje nástroje ochrany ohroženým subjektům, a je tudíž – více či méně účinným – prostředkem regulace specifických konfliktů zájmů uvnitř a částečně i vně seskupení. Chráněnými osobami jsou především menšinovi společníci, dále i věřitelé seskupovaných společností, zaměstnanci, jednotlivé společnosti fungující jako články seskupení, případně i stát*“.²¹⁵

Mezi nejvýznamnější kontinentální právní řády regulující nebezpečí spojené se vznikem takové skupiny pro určité skupiny osob, a to zejména pro věřitele ovládané společnosti začleněné do skupiny, menšinové společníky a ovládanou společnost samotnou, patří německý koncept a francouzský koncept. Z důvodu ovlivňování dění těchto seskupení v nadnárodní formě na půdě Evropy jako celku, bylo cílem sladit právní úpravu seskupování, jakož i vyrovnat ochranu ohrožených subjektů i na evropské úrovni.²¹⁶ Závěrem lze konstatovat, že německá a francouzská koncepce obsahují dost podobných, ne-li stejných prvků.

---

²¹⁵ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 7.

²¹⁶ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 59.

4.1. Německá koncepce

První z vybraných koncepcí, jež byla mimochodem vzorem pro českou úpravu do konce roku 2013, respektive do konce účinnosti obchodního zákoníku, je koncepce německá. Tento model je příznačný svým uceleným právním systémem, který reguluje vztahy po vzniku koncernu. Výchozí pramen představuje akciový zákon²¹⁷, který představuje jádro úpravy a zpravidla se tak německé koncernové právo aplikuje na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, ačkoli právní úprava se vztahuje i na ty členy seskupení v jiné právní formě, avšak pod podmínkou členství akciové společnosti v témže seskupení v podřízeném postavení.²¹⁸

Mezi státy, jež se ve svých právních systémech inspiroují tímto modelem, patří například Portugalsko, Chorvatsko a z mimoevropských zemí Tchajwan či Brazílie.

Stejně jako v české právní úpravě nalezneme i v té německé několik úrovní spojení, které jsou podnikatelskými seskupeními. Tyto vztahy se člení následovně: (i) vztahy většinové majetkové účasti, (ii) vztahy ovládnutí, (iii) vzájemná majetková účast, (iv) vztahy vzniklé na základě tzv. podnikových smluv a (v) koncern. S každým takto vymezeným spojením jsou vázány určité právní důsledky, přičemž koncern představuje nejsilnější propojení a ostatní spojení se označují jako „koncernotvorné“.²¹⁹

Koncern se pak v závislosti na různé prvky různými způsoby diferencuje. Například na podřízený a nepodřízený koncern se rozděluje v závislosti na vazbách mezi jednotlivými články. Obdobu v naší právní úpravě nenalezneme. Podřízený koncern se dále člení do několika skupin v závislosti na stupeň napojení koncernových článků na vedení. Nejmírnější závislost je shledávána u faktického koncernu, dále intenzivnější stupeň naplňuje smluvní koncern a nejvyšší stupeň závislosti je představován začleněním.²²⁰

---

²¹⁷ Aktiengesetz - německý akciový zákon z roku 1965

²¹⁸ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 11.

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 32.

Podstatným znakem faktického koncernu je většinová majetková účast ovládající společnosti v podřízených společnostech. Vznik je tudíž vázán na tuto skutečnost nikoli na uzavření smlouvy. Lze-li izolovaně rozlišit jednotlivé kroky v rámci prosazování koncernového řízení ze strany ovládající společnosti, jedná se o faktický jednoduchý koncern. Naopak, nelze-li jednotlivé kroky izolovat, hovoří se o faktickému kvalifikovaném koncernu.²²¹

Ve faktickém jednoduchém koncernu, tedy koncernu, ve kterém lze odlišit ovladatelské zásahy, nesmí takové zásahy být svou charakteristikou negativní čili způsobující újmu ovládané společnosti a zároveň musí být v souladu s jejími podnikatelskými zájmy. Zájem koncernu může být nadřazen zájmu společnosti pouze ve dvou případech. Jsou-li členové faktického koncernu ve formě akciových společností, je možné tento zákaz překlenout, pokud vzniklá újma bude efektivně vyrovnána v rámci účetního období. Druhá výjimka se vztahuje ke společnostem s ručením omezeným, kde je zapotřebí souhlas všech společníků a současně nesmí dojít k narušení základního kapitálu.²²² V důsledku oddělení jednotlivých zásahů lze pak splnit zákonnou povinnost spočívající ve vyrovnání každé jednotlivé újmy takto vzniklé ovládající osobou, a to dokonce následujícího účetního období. Pro zjednodušení postavení ovládané společnosti platí vyvratitelná právní domněnka, že vzniknuvší újma je výsledkem prosazování vlivu ovládající společnosti, jelikož v mnoha případech lze jen těžko oddělovat jednotlivé negativní vlivy.²²³

Praxí vytvořený, a na rozdíl od faktického jednoduchého koncernu převládající forma koncernu, která stojí na pomezí mezi faktickým a smluvním koncernem, spočívající taktéž na většinové majetkové účasti, avšak spleť zásahů je natolik komplexní, že je nelze od sebe izolovat, právní věda označuje jako kvalifikovaný faktický koncern. Jelikož úprava vztahující se k tomuto typu koncernu v německém právním řádu absentuje a dále z důvodu přítomnosti tak

---

²²¹ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 32.

²²² DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 146. ISBN 978-80-903786-3-6

²²³ Ibid.

intenzivních vztahů blízkým spíše smluvnímu koncernu, aplikují soudci v takovém případě ustanovení vztahující se ke smluvnímu koncernu.²²⁴

Posledním typem koncernu, který je legislativou nejvíce podporován, je smluvní koncern. Podstatou tohoto typu koncernu již není většinová majetková účast, nýbrž vztah ovládnutí založený smlouvou o ovládnutí či smlouvou o převodu zisku.²²⁵ Na základě této smlouvy jsou omezována práva společníků ovládané společnosti v činnosti spojené s její správou, proto německý zákon stanovuje pravidla se širokou škálou právních důsledků pro ochranu ovládané společnosti, jejích společníků a věřitelů. Uzavření smlouvy se váže na souhlas valné hromady, kdy ji musí schválit alespoň tříčtvrtinová většina přítomných akcionářů, dále účinnost smlouvy je vázána na zápis do obchodního rejstříku, smluvní koncern je tedy více transparentní.²²⁶ Majetková stabilita a solventnost ovládané společnosti je zajišťována skrze povinnost ovládající osoby k roční úhradě ztráty. Pokud se ovládaná společnost stane insolventní, nastupuje povinnost ovládající osoby uhradit její závazky.²²⁷

Jak již bylo zmíněno, u faktického koncernu se vychází z premisy, že ovládající osoba nemůže ovládané společnosti udělovat přímé příkazy týkající se vedení, jelikož ovládaná společnost má být řízena výlučně svými orgány a ve svém vlastním zájmu.²²⁸ Od tohoto modelu je upuštěno v případě smluvního koncernu, ve kterém je vytvořen prostor pro udělování pokynů statutárnímu orgánu ovládající společnosti, a to i nevýhodných, jestliže v konečném efektu z toho bude mít ovládaná osoba nebo jiná osoba začleněná do koncernu prospěch. Nicméně prosazení zájmů musí být v každém jednotlivém případě ze strany mateřské společnosti kompenzováno.

---

²²⁴ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 37.

²²⁵ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 134. ISBN 978-80-903786-3-6

²²⁶ ČERNÁ, S.: *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*, C. H. Beck, Praha 1999, str. 40.

²²⁷ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 134. ISBN 978-80-903786-3-6

²²⁸ ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 6. 8. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

4.2. Francouzská koncepce

Tato koncepce, známá také jako tzv. Rozenblumův koncept, vychází z rozhodnutí francouzského Kasačního soudu (Cour de Cassation) ze dne 4. února 1985. Soud v této věci vydal odsuzující rozsudek na základě zneužití majetku obchodní korporace a zároveň v něm stanovil podmínky, za kterých bylo možné prosadit vliv na dceřiné obchodní korporace a ony mohly ovlivnění akceptovat, a to bez trestněprávních důsledků.²²⁹ Mimo jiné bylo možné od 70. let minulého století zaznamenat růst případů, kdy soud judikoval prolomení omezené odpovědnosti společníka (*piercing the corporate veil*) na základě právní fikce.²³⁰

V návaznosti na doporučení Winterovy zprávy a odborného týmu „Forum Europaeum Konzernrecht“ se tento koncept stal inspiračním zdrojem při tvorbě zákona o obchodních korporacích, respektive jeho ustanoveních týkajících se podnikatelských seskupení. Nutno říci, že se francouzská regulace nesleduje naprosto zcela, pouze se přebírá koncept a ten je doplněn novým insolvenčním právem.²³¹

Prvotní východisko francouzského práva v oblasti skupin společností vycházelo taktéž ze skutečnosti, že musí být respektovány výhradně vlastní zájmy zařazené společnosti do seskupení, avšak přizpůsobení koncernového práva podle německého modelu nepřicházelo v úvahu z důvodu jeho odporovatnosti ekonomické realitě.²³² Významný obrat představovalo právě výše zmíněné rozhodnutí.

Obecně formulovaná povinnost loajality vůči vlastní společnosti, zákaz zneužití většinového postavení a zásada slušnosti a spravedlnosti představují zásady, které společně s dílčími ustanoveními koncernového charakteru jsou považovány za dostatečnou právní úpravu, aniž by bylo zapotřebí zvláštní systematické obchodněprávní úpravy jako je tomu v německé právní úpravě.²³³ Z

---

²²⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 238

²³⁰ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 146. ISBN 978-80-903786-3-6

²³¹ Důvodová zpráva k ZOK, komentář k ustanovení § 76 až § 97 ZOK

²³² ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpngxzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

²³³ Ibid.

toho vyplývá, že ve francouzském právním řádu nelze nalézt obsáhlou úpravu vztahující se k této oblasti.

Smyslem tohoto konceptu je legitimní prosazení zájmu celého seskupení vůči některé ze začleněných dceřiných společností, a to i přes nevýhody z toho plynoucí, které nemusí být izolovaně vyrovnávané bezprostředně v krátkodobém časovém horizontu. K prosazení takto charakterizovaného zájmu musí celé seskupení splňovat podmínky, které T. Doležil shrnuje následovně: „*Celá skupina musí být (a) strukturálně a nenahodile soudržná, podřízená koherentní politice celého seskupení, (b) musí mít společný hospodářský zájem, (c) výhody a nevýhody pro jednotlivé koncernové společnosti musí být přiměřeně vyrovnány uvnitř skupiny, resp. ve vztahu ke každé jednotlivé společnosti (rovnováha seskupení), a (d) prosazení zájmu koncernu nesmí přivést koncernovou společnost do úpadku.*”²³⁴ Časový horizont francouzská doktrína blíže nespecifikuje, čímž je vytvořen široký prostor pro úvahu soudců ve vztahu k jednotlivým případům.

Musí tedy existovat vzájemná vyrovnanost zájmů mezi koncernovými společnostmi. Legitimizováno nebude jednání spočívající v činnosti, v jejímž důsledku bude koncernová společnost pouze zneužívána skupinou. Vliv by měl svou charakteristikou dosahovat taktéž pozitivní povahy, pouze negativní vliv taktéž nebude zpravidla brán jako legitimní. Nadto musí být fakticky koordinovány zájmy jednotlivých společností při současném zachování jejich určité samostatnosti. Koncept nelze totiž vztáhnout na organizační složky.²³⁵

Sankce za porušení předpokladů daných judikaturou nejsou postaveny na jisto. Zřejmě se bude jednat o sankce typu náhrady škody, práva menšinových společníků žádat odkoupení svých akcií, žaloby proti zneužití většiny, žaloby na doplnění pasiv, ustanovení soudního opatrovníka koncernové společnosti atp.²³⁶

T. Doležil dále dokládá několik rozlišujících faktů mezi německým a francouzským konceptem, a tím rozšiřuje názor prof. Černé, že „rozdíl mezi „francouzskou“ a „německou“ koncepcí je menší, než by se mohlo na první

---

²³⁴ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 146. ISBN 978-80-903786-3-6

²³⁵ Ibid.

²³⁶ Ibid.

pohled zdát”.²³⁷ Předmětem ochrany francouzské úpravy jsou přímo menšinový společníci, věřitelé či jiné třetí osoby, a na rozdíl od německé úpravy se nejedná o regulaci *ex post*. Další podstatný rozdíl je v předmětu regulace. Oproti německé úpravě je předmětem seskupení jako celek. Cílem ochrany není pouze základní kapitál, nýbrž koncernová společnost ve smyslu její funkčnosti a životaschopnosti. Poslední rozdíl lze shledat v prostředek ochrany a jakým způsobem reguluje vztahy seskupení. Koncept, který je předmětem této kapitoly, se snaží předběžně a uceleně regulovat organizaci celého seskupení a její politiky.²³⁸

Tento přístup je mimo Francii dále prosazován například ve Velké Británii, Nizozemsku a Švýcarsku.²³⁹

4.3. Úprava koncernového práva na evropské úrovni

Předmětem této kapitoly bude úprava koncernového práva, která vyvstala na půdě EU. Proč se o sladění právní úpravy seskupování a otázek s tím spojených, zejména otázky ochrany ohrožených subjektů, vůbec pokoušet? Odpověď souvisí s intenzitou vzniku takových seskupení v několika členských státech EU. Jedná se o situaci, kdy existuje seskupení tvořené právně samostatnými subjekty se sídly v různých členských státech, přičemž jsou řízená z jednoho centra. Na to navazující nepoměr v národních úpravách podnikatelských seskupení představuje další důvod pro alespoň dílčí harmonizaci úpravy.

Komunitární právo obsahuje řádu dílčích norem, které řeší zčásti několik otázek týkajících se existence koncernu či vztahu závislosti, ačkoliv se nejedná o normy primárně koncernové. Ucelenou regulaci koncernového práva na komunitární úrovni nenalezneme.²⁴⁰ Proto v následujících podkapitolách budou

---

²³⁷ ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

²³⁸ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 148. ISBN 978-80-903786-3-6

²³⁹ ČERNÁ, S. K rozdílu mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy*. [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgzshazwc&groupIndex=3&rowIndex=0>.

²⁴⁰ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 80. ISBN 978-80-903786-3-6

jednotlivě přiblíženy pouze dílčí úpravy, jež hrají taktéž podstatnou roli, zejména alespoň jako vodítko v následné regulaci v rámci národních právních rádech.

4.3.1. Devátá směrnice

Komise z výše uvedených důvodů a za účelem zvýšení transparentnosti a ochrany menšinových společníků, věřitelů a popřípadě i zaměstnanců, předložila již v 70. letech 20. století první předběžný návrh Deváté směrnice, který řešil otázky koncernu velmi komplexně. Ochranná opatření automaticky aplikující se na základě tohoto předběžného návrhu Deváté směrnice z roku 1974/75 spočívala například v nabídce odkoupení akcií ihned po vzniku koncernu ze strany ovládající osoby, dále vedle nabídky odkoupení by měla ovládající osoba povinnost poskytnout menšinovým akcionářům odškodnění jednou za rok. Výše nabídky na odkoupení a odškodnění by byla z hlediska přiměřenosti přezkoumávaná nezávislým znalcem, obě opatření by podléhaly schválení kvalifikovanou většinou 3/4 hlasů na valné hromadě atp.²⁴¹ I přesto byl návrh odmítnut kvůli velmi negativnímu až kritickému hodnocení.

Dále Komise přepracovala předkládaný text a obsahem se přiklonila k systematice německého koncernového práva s ponecháním možnosti členským státům zachovat si organické uspořádání vztahů v koncernu. Druhý předběžný návrh Deváté směrnice z roku 1984 inspirovaný německou systematikou koncernového práva stanovil rozlišování mezi smluvním a faktickým koncernem.²⁴²

Vesměs stěžejním problémem představoval také fakt, že oba návrhy bylo možné vztáhnout pouze na takové seskupení, ve kterém musela být podřízenou osobou akciová společnost. Akceptace této úpravy, inspirované německou, nepřicházela v úvahu ve Francii, Velké Británii a Itálii.²⁴³

Jelikož se nedosáhlo kompromisu na evropské úrovni v otázkách týkajících se ručení řídící osoby za závazky ovládajících osob, požadavek transparentnosti, ale i třeba v přístupu akcentování principu subsidiarity a

---

²⁴¹ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 84. ISBN 978-80-903786-3-6

²⁴² Ibid.

²⁴³ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 88. ISBN 978-80-903786-3-6

tendence k soutěži právních řádů, lze tyto nedostatky hodnotit jako příčinu, proč nikdy Devátá směrnice nebyla nikdy přijata. Následující regulace na komunitární úrovni by se tak měla soustředit pouze na dílčí opatření vztahující se k úpravě koncernu, nemělo by se tak díť komplexní úpravou.²⁴⁴

4.3.2. Societas Europaea

V osmdesátých a devadesátých letech 20. století byl připravován návrh o Evropské společnosti, jehož obsahem se usilovalo o vytvoření čistě nadnárodní úpravy společnosti. Přes obavy členských států tak v dalším návrhu z roku 1989 (resp. 1991) autoři již upustili od myšlenky komplexní kodifikace a soustředili se pouze na dílčí fragmentární úpravu. Shody se dosáhlo až na zasedání Evropské rady v Nice v roce 2000. Nařízení²⁴⁵ bylo formálně schváleno Radou ES dne 20. prosince 2000.²⁴⁶

Dle přijatého Nařízení o Evropské společnosti je příslušnost právní úpravy koncernu, ve kterém působí Evropská společnost, stanovena odkazem na úpravu akciových společností v jednotlivých právních řádech členských států, přičemž z tohoto důvodu dochází k různorodé ochranně menšinových akcionářů a třetích osob v závislosti ke každému členskému státu. Odkaz spočívá v kolizním pravidle, dle kterého se práva a povinnosti ochrany menšinových akcionářů a třetích osob určují podle právního řádu pro ovládanou osobu. Tím se dostává Evropská společnost do postavení běžné akciové společnosti, která má sídlo v některém členském státě.²⁴⁷

Tato situace tak navádí členské státy k tomu, aby vytvořily přijatelné a vhodné právní prostředí, které bude atraktivní z hlediska umístění sídla Evropské společnosti. Bude-li mít některý členský stát vhodnou úpravu koncernového práva, mohou akciové společnosti z jiných členských států založit Evropskou

---

²⁴⁴ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 88-89 . ISBN 978-80-903786-3-6

²⁴⁵ Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE)

²⁴⁶ ČECH, Petr. Nařízení o evropské společnosti účinné. *Právní zpravodaj*. [Online]. 5. 11. 2004., [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa6s7geyv6427he&groupIndex=2&rowIndex=0>.

²⁴⁷ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 91 . ISBN 978-80-903786-3-6

společnost se sídlem právě v tom členském státě, který má nejvhodnější právní úpravu a využít tak všech výhod z ní plynoucích.²⁴⁸

V České republice na tuto úpravu navazuje zákon o evropské společnosti²⁴⁹, který dle svého ustanovení § 1 odst. 1 upravuje právní poměry evropské společnosti, pokud nejsou upraveny nařízením Rady (ES) o statutu evropské společnosti. Jedná se tedy o subsidiární pramen, jehož použití se omezuje na výše uvedenou skutečnost, tedy jen v případě, není-li možné úpravu nalézt v nařízení Rady (ES).

4.3.3. Forum europaeum on Company Groups

Poptávka o diskuzích o budoucnosti evropského koncernového práva vyvstává především z nejistoty plynoucích ze situací, kdy je zakládána dceřiná společnost v jiném státě než má sídlo mateřská společnost, jelikož Nařízení o statutu evropské společnosti z roku 2001 ponechává na úvaze členských států, zda-li aplikují specifická pravidla pro koncerny evropských společností se sídlem na jejich území.²⁵⁰

Budoucnost evropského koncernového práva byla rozhodnutím Evropské komise svěřena do „rukou“ jí vytvořených expertních skupin, jejich záměrem bylo vypracovat zprávy a doporučení v těchto otázkách.²⁵¹

Velmi zajímavým se jeví návrh z roku 2015/2016 předložený odborníky sdruženými ve Forum europaeum on Company Groups (dále jen „FECG“). Skupina je složena z akademiků a praktiků různých evropských zemí s profesním zájmem o koncernové právo. Jejich úvaha je doprovázena důležitostmi v řešení těchto otázek, avšak s omezením koherentním s jednotným evropským trhem.²⁵²

---

²⁴⁸ DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). S 92. ISBN 978-80-903786-3-6

²⁴⁹ zákon č. 627/2005 Sb., zákon o evropské společnosti

²⁵⁰ HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPAEUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [Online]. 2/2016, s. 58. [cit. 10. 8. 2021]. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpgxzvha>.

²⁵¹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 238

²⁵² HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPAEUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [Online]. 2/2016, s. 58. [cit. 10. 8. 2021]. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpgxzvha>.

Tento návrh dílčí harmonizace předložený skupinou FECCG je postaven na předpokladu, že by všechny evropské státy měly umožnit udělování pokynů týkajících se obchodního vedení řídicí osobou vůči svým dceřiným společnostem.²⁵³ Přičemž návrh pracuje se dvěma typy společností. Prvý typ je pojmenován jako tzv. servisní společnost, druhý typ představuje tzv. řádná společnost. Pokynem, kterým se zasahuje do obchodního vedení, by tak mohla být ovlivňována za splnění určitých podmínek pouze servisní společnost.

Servisní společnost byla charakterizována jako společnost, která splňuje tři podmínky. Je využívána jen na pomocné úkoly v rámci podnikatelského seskupení (např. právní podpora, plánování, centrální fakturace atp.), nesmí mít více než 250 zaměstnanců, bilanční suma nepřesahuje 20 mil. eur nebo alternativně roční obrat společnosti nesmí překročit hranici 40 mil. eur a poslední podmínka je spojena s úzkou provázaností vztahů v rámci seskupení, neboť společníci servisní společnosti musí být členové koncernu.²⁵⁴ Závaznost pokynu je pak limitována dalším omezením, které spočívá v nemožnosti splnit dluh v důsledku pokynu ve lhůtě 12 měsíců od udělení pokynu, ledaže člen koncernu nebo třetí osoba poskytne servisní společnosti záruku za splnění dluhů (např. tzv. revolving).²⁵⁵

Pro řádné společnosti, které jsou součástí podnikatelského seskupení, tato možnost nevyplývá, jelikož se u takových společností předpokládá, že mají větší vazby na koncernově cizí osoby, což značí možnost, že by se majetkové důsledky řídicích pokynů promítly mimo rámec podnikatelského seskupení. Tato společnost je definována jako dceřiná společnost, jež nelze klasifikovat jako servisní společnost nebo došlo ke změně jejího statusu ze servisní společnosti na řádnou společnost. Orgány těchto společností musí posoudit výhody a nevýhody plynoucí z předloženého stanoviska. Pokud by provedení bylo vyhodnoceno jako nevýhodné či nespravedlivé, není orgán povinen jej vykonat.²⁵⁶

---

²⁵³ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 239

²⁵⁴ HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPÆUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [Online]. 2/2016, s. 58. [cit. 10. 8. 2021]. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpxgzvha>.

²⁵⁵ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s 239

²⁵⁶ HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPÆUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [Online]. 2/2016, s. 58. [cit. 10. 8. 2021]. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpxgzvha>.

Lze poznamenat, že česká úprava je o krok dále, než uvedené evropské návrhy. Vstřícná úprava v několika mála členských zemích však tento problém stále nevyřeší.

Závěr

Stěžejní podstatou této diplomové práce bylo analyzovat a zhodnotit pravidla podnikatelských seskupení s důrazem na zaměření přiznaného koncern. Na základě toho pak v nejistých případech nalézt vhodné řešení či alespoň vznést postup z mého pohledu nejpřijatelnější (třebaže by to mohlo vést alespoň k rozpoutání diskuse ve společnosti osob zabývajících se touto problematikou, což je však velká ambice). Tím mám na mysli především případy, kdy bylo možné zákon interpretovat různými způsoby nebo situace, kdy zákon žádný postup nestanovuje a ponechává tak jistou volnost. Považuji za vhodné zmínit, s čím jsem se při tvorbě této práce setkal, a to že v některých otázkách panují neshody i mezi názory odborníků.

Pojem „přiznaný koncern“ nikde v zákoně nenalezneme, proto lze učinit závěr, že se jedná o pojem vytvořený teorií. Jakkoli je téma této práce pojmem obsahově užším než pojem „podnikatelská seskupení“, získá čtenář dle mého úsudku nepochybně i základní vědomosti ve vztahu k tomuto pojmu, neboť přiznaný koncern je jednou z forem podnikatelských seskupení. Hlubší prohloubení znalostí se váže přímo na přiznaný koncern, který je podrobně analyzován. Nadto bych kladně hodnotil alespoň částečné objasnění základních koncepcí koncernového práva, které sloužily jako vzor při vypracování právní úpravy na území České republiky.

Ačkoli na činnost zákonodárců lze v tomto směru pohlížet pozitivně, neboť k 1. 1. 2021 nabyl účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., který vhodným způsobem zasáhl taktéž oblast, jež je předmětem této práce, lze konstatovat, že i přesto nebyly vyřešeny veškeré pochybnosti. Nejasné odpovědi na některé otázky jsou spojovány i s touto novelou. Lze ovšem říci, že je to postup správným směrem, ať již z důvodu, že taková seskupení jsou ekonomickou realitou, kterou je třeba postupně regulovat koherentně s jejím vývojem, nebo že i v této oblasti je zřetelná snaha ke zvýšení právní jistoty, přičemž převládaly změny terminologického rázu.

Přestože tu bude nová úprava podnikatelských seskupení k 1. 1. 2022 již 10 let, tak nemohu nezmínit fakt, že není k nalezení dostatečné množství odborné literatury věnující se právě této oblasti. Bylo tedy nutné pracovat i s literaturou

staršího data či několika aktuálními publikacemi, jejich obsah k danému tématu je často velmi strohý. Totéž lze vztáhnout i na judikaturu, neboť existuje pouze několik soudních rozhodnutí vztahujících se k nové právní úpravě podnikatelských seskupení. Naopak bych rád vyzdvihl kvalitu a obsáhlost 3. vydání komentáře k ZOK, jehož autory jsou doc. JUDr. Ivana Štenglová, doc. JUDr. Bohumil Havel, JUDr. Filip Cileček, Mgr. Petr Kuhn a JUDr. Petr Šuk, z tohoto důvodu představoval významný zdroj veškerých informací společně s odbornými články, které lze nalézt v dostatečném množství. I vzhledem k těmto skutečnostem, si myslím, že práce splňuje předpoklady kladené na začátku této práce.

Cizojazyčné resumé

The grouping of companies can be seen as one of the natural phenomena that arises primarily to achieve a certain positive result. This thesis is a support for this phenomenon as it is the content of the conceded concern. An admitted concern can be defined as the highest form of business groupings, or we can talk about a group of business companies.

This thesis analyses the admitted concern in the framework of the current legal regulation in the Czech Republic. This legislation is represented by Act No. 90/2012 Coll., on Commercial Companies and Cooperatives. The concern could be found in the Czech legislation since 2001 in Act No. 513/1991 Coll., Commercial Code, but since then this legislation has undergone several significant changes. The latest such fundamental change is represented by Amendment No. 33/2020 Coll.

At the beginning of this thesis, the introductory chapters focus on business groups, a concept broader than that of an admitted concern. A concern represents one of the forms of business groupings, therefore it can be concluded that the concept of concern is a narrower concept than the concept of business groupings. The following chapter is coherent with the title of this thesis. The chapter on the admitted concern explains the substantive and formal elements of an admitted concern and a key part of an admitted concern is the method of settling an injury within such an entity. The rights and obligations of the persons included in such a grouping are specifically regulated for the concern and are therefore approached in the chapter following the admitted concern. The conclusion of this thesis is devoted to the law of concerns, namely the German and French concepts as well as the regulation at the European level.

In the Czech Republic, the legislative development in this area can be considered successful, but not perfect. The author considers this direction of the legislators to be positive, but points out that even in the current legislation there are several places that create room for more possibilities.

Seznam literatury

Odborná literatura

1. ČERNÁ, Stanislava. *Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o převodu zisku*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-416-1.
2. ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7598-991-8.
3. ČERNÁ, Stanislava. *Koncernové právo v Německu, Evropské unii a České republice*. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckova skripta. ISBN 80-7179-245-4.
4. DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 7., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-404-9.
5. DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekodifikaci*. Praha: Auditorium, 2008. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-903786-3-6.
6. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4.
7. HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9.
8. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
9. ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4.
10. ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-799-6.

Odborné články

1. ARCHOUR, Gabriel. Nová úprava koncernového práva podle zákona o obchodních korporacích. *Insight* [online]. 1/2014. č. 09. Dostupné z: <https://adoc.tips/download/insight-insight-no-09-leden-january-rekodifikace-nova-uprava.html>

2. CULKA, Jiří. Výhody koncernového uspořádání. *Epravo.cz* [Online]. 4. 10. 2018. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyhody-koncernoveho-usporadani-108193.html>
3. ČECH, Petr. Nařízení o evropské společnosti účinné. *Právní zpravodaj*. [Online]. 5. 11. 2004. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa6s7geyv6427he&groupIndex=2&rowIndex=0>
4. ČERNÁ, Stanislava. O variantách uspořádání podnikatelského seskupení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2015, č. 1, s. 14-18. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5351>.
5. ČERNÁ, Stanislava. Ovlivnění jako klíčový pojem českého koncernového práva. *Rekodifikace & Praxe*. 2014, roč. II, č. 1, s. 14 – 17. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISSN 1805-6822.
6. ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue* [online]. 2014, roč. 6, č. 2, s. 33. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgrpw64s7gipxgxztgm&groupIndex=0&rowIndex=0>
7. ČERNÁ, Stanislava.; ČECH, P. Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu v ovládané akciové společnosti, jeho podmínkám a důsledkům. *Obchodněprávní revue* [online]. 2009, roč. 1, č. 1, s. 10-17. ISSN 1803-6554. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfpx64s7gfpxgxzrga&groupIndex=0&rowIndex=0>
8. ČERNÁ, Stanislava. K rozdílům mezi německou a francouzskou koncepcí skupin společností. *Právní rozhledy* [Online]. 2004, roč. 12, č. 8, s. 288-292. [cit. 6. 8. 2021]. Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgrpxa4s7hbpxgxzshazwc&groupIndex=0&rowIndex=0>
9. DOLEŽIL, Tomáš. Zok v praxi: ovlivnění. *Bulletin-advokacie* [online]. 26. 01. 2015. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zok-v-praxi-ovlivneni>.
10. HAVEL, Bohumil: Věřitel coby vlivná osoba (aneb vliv není totéž co být pod vlivem). *XXIV. Karlovarské právnícké dny*, Praha: Leges, 2016, s. 527.

11. HAVEL, Bohumil. FORUM EUROPAEUM ON COMPANY GROUPS: Návrhy na usnadnění přeshraničního řízení koncernů v Evropě. *Obchodněprávní revue* [online]. 2/2016, s. 58. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7gjpxgxzvha&groupIndex=0&rowIndex=0>
12. PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *Obczan.cz* [Online]. 4. 9. 2013. Dostupné také z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.
13. HOUDEK, Zdeněk. Změny v právu podnikatelských seskupení po rekodifikaci. In: FIALA, Josef, et al. *Dny práva 2013 – Days of Law 2013: Část VI. Reforma soukromého práva*. [online] 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 72. Spisy Právnické fakulty MU, č. 474 (řada teoretická). ISBN 978-80-210-6813-1. Dostupné na: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2013/06_Reforma_soukromeho_prava.pdf
14. PELIKÁN, Robert. Skupiny společností v obchodním právu. *Sborník Karlovarské právnické dny*. [online]. 2011. s. 396. [cit. 7.7.2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgfpww4del4ytsx3tl4ztsnq&groupIndex=0&rowIndex=0>
15. KÜHN, Zdeněk. Fikce samostatnosti právnických osob a její prolomení. *Právní rozhledy* [online]. 11/2003, s. 542. In *Beck-online* [právní informační systém]. C. H. Beck [cit. 12.7. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpxa4s7geyv6427gu2de&groupIndex=4&rowIndex=0>
16. STAŇKO, Silvie. Referenční hodnota vlastního kapitálu pro účely vypracování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami. *Obchodněprávní revue* [online]. 1/2021, s. 42. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpw64s7gfpxgxzugi&groupIndex=0&rowIndex=0>
17. ŠTENGLOVÁ, Ivana. Pokyny týkající se obchodního vedení kapitálových obchodních společností, *Sborník Karlovarské právnické dny* [online].

22/2014, s. 37. [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgrpww4del4zdex3tl4zto&groupIndex=0&rowIndex=0>

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1104/2014
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3701/2012
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016
7. Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019

Právní předpisy

1. Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech
2. Zákon č. 627/2005 Sb., o evropské společnosti
3. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
4. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
5. Zákon č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č.90/2012Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.
7. Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE)

Další zdroje

1. DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 33/2020 Sb. kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6ojql5shultdmeza&rowIndex=0>.

2. DŮVODOVÁ ZPRÁVA k zákonu č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=90&r=2012>.
3. Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015